

HÍD

evangélikus magazin

2005. III. SZÁM
ÁRA: 300 Ft

ZENETERÁPIA GYÓGYÍTÁS ÖNKIFEJEZÉSEL

Szokolay Sándor
**HITRŐL, ZENÉRŐL,
HAZÁRÓL**

VAN-E ÖRDÖGI -ÉS ISTENI ZENE?

Fókusztema: **A ZENE**

ORSZÁGOS EVANGÉLIZÁCIÓ

2005. október 8.
szombat, 10-16 óráig
Budapest, Deák tér

Jézus üzen (Lk 13,31-33)

09:45
Énekés

10:00
Evangélizáció 1. rész:
„Ördögöket üzők ki” – Győri Gábor
Evangélizáció 2. rész:
„Gyógyítok” – Szeverényi János

11:15
Csoportos beszéd- és imaközösségek

12:30
Ebédszünnet (az Országos Egyház szerény
vendéglátást biztosít)

14:00
Hozzánk is eljött – miskolciak tanúságtétele
Sándor Frigyes vezetésével

15:00
Evangélizáció 3. rész (úrvacsorával):
„Harmadnap bevégzem küldetésemet”
– Ittzés István

15:45
Zárszó és áldás – Ittzés János

TARTALOM

FÓKUSZBAN A ZENE

- 3 Bevezető – Szóljon az új ének!
- 4 Hitről, zenéről, hazáról – több tételben
- 7 A felhők is sírtak a zenére
- 8 Zeneterápia – gyógyítás önkifejezéssel
- 10 Az ige zengése
- 12 Megkérdeztük
- 14 A zenéről...
- 15 Van-e ördög és isteni zene?
- 16 Evangélikus zeneszerzők
- 18 A megrepedt nádat nem töri el...
- 19 Luther és a zene
- 20 A Szentírás és a zene

ÉLŐ VÍZ

- Keresztyén szemmel
- 21 Izrael
  - Beszélgetés
  - 22 Egy asztalnál az iszákos, az orvos, és a lelkesz
Izraelmisszió
  - 24 Krisztus vagy Messiás?
Külmisszió
  - 25 Gondolatok a külmissziói konferencia után
Rádiómisszió
  - 26 Egészen a világ végéig – Noera médiamisszió
Mai hitvallások
  - 28 Hitvallások az ezredforduló Amerikájában
Éneke az Úr
  - 32 Égi, szent béke, jöjj!
  - Rejtvény
  - 32 Kérdések a zenéről
  - Cigánymisszió
  - 33 Közös asztal – konferencia
Ők is testvérek, ők is magyarok
  - 34 Erdélyi képek
  - Hírek
  - 35 Hírek a világegyházból
  - 35 Az Evangélikus Missziói Központ hírei

Szóljon az új ének!

Életünk folyamán számtalanszor átéljük a zene misztériumát, isteni-mennyei dimenzióját. Másfél évtizeddel ezelőtt résztvevője voltam egy keresztyén világtalálkozónak Szöulban.

A záró-istentiszteleten száztiz nemzet ezer küldötte énekelt hitéről, és dicsőítette az Örökkévalót. Egész lényemben megrendültem Isten minden embert átölelő és hazavonzó szeretetétől. Mi

lesz a Mennyben, ha már itt gyönyörűsége a testvérek egysége az Úrral és egymással? (Zsoltár 133)

Tudjuk, a zenét a nagy plagizátor, a Gonosz is használja. A diktatúrák is felismerték jelentőségét: „holnapra megforgatjuk az egész világot”, „hej, te bunkócska, te drága”. Emlékszünk? Auschwitzban rabokból szerveztek vonózenekart: Bach és Mozart zenéjére lépdelték a gázkamrákba... Nincs határa a Sátán kegyetlen cinizmusának.

Vigyázzunk, ne tévesszen meg minket a hangulat, a ritmus, a megtérés nélküli érzelem! Isten új éneke tanítja övéit. Az pedig a megváltottak hálaéneke, és csak megújult szívben keletkezik. Legyen egész életünk dicsőítés!

*Emberek,
megálmodott szépségek,
drága teremtmények,
Isten áldottai;
ugye lebontjuk Babilont?
Szóljon az ének,
az egységes-gyönyörűséges!
(...)*

*Hallod a dalt?
„Győzni fogunk...”
„Békében élünk...”
„Nem félünk majd...”
„Kéz a kézben megyünk...”*

(Szöul, 1991)

Szélrózsa – Kismaros

A HÍD EVANGÉLIKUS MAGAZIN előfizetése egy évre 1200 Ft. Megrendelhető írásban név és cím beküldésével az Evangélikus Missziói Központ címén: 1656 Budapest, Pf. 22.

Adományokat az Evangélikus Missziói Központ számlaszámára lehet küldeni: 11716008 - 20157087.

HÍD EVANGÉLIKUS MAGAZIN – Az Evangélikus Missziói Központ negyedévente megjelenő kiadványa. * 2005. - 3. szám * A szerkesztőség levelezési címe: Evangélikus Missziói Központ: 1656 Budapest, Pf.22. Tel./fax: 1/400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu * Felelős szerkesztő és kiadó: Szeverényi János * Szerkesztőbizottság: Balog Eszter, Köhári Dorottya, Kis Ferenc Balázs, Kovács László * Rovatvezetők: Ifj. dr. Fabiny Tibor – Mai hitvallások, Kovács László – Keresztyén szemmel, Bencze Imréné – Külmisszió, Mány Erzsébet – Rejtvény * Olvasószerkesztő: Dankuné Tóth Éva * Grafikus: Hrivník Andi, Csorba János * Fotós: Petrikovics Edit * Korrektor: Dobás Kata * Kiadja az Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38-40. Tel./fax: 06 1 400 3057, e-mail: evmis@lutheran.hu, számlaszám: 11716008 - 20157087 * Egy szám ára 300 Ft, előfizetési díj egy évre 1200 Ft * Nyomdai kivitelezés: PAUKER NYOMDAIPARI KFT. * ISSN 1419-1563 * Megrendelhető a kiadónál. Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek. Adományokat kérünk, és elfogadunk.

Szeverényi János

főszerkesztő

HITRŐL, ZENÉRŐL, HAZÁRÓL több tételben Interjú Szokolay Sándorral

Nem mintha e három egymástól szétválasztható lenne... De mégis ez az a három fő téma, amelyről nagy megtiszteltetés volt kérdezniem a Híd Magazin számára Szokolay Sándor Kossuth-díjas, Corvin lánccal kitüntetett, nemzetközi hírv evangélikus zeneszerzőt. Ma Sopronban él, de egy szerencsés pillanatban Budapesten találkozhattunk. Sajnos csak „morzsákat” adhatunk közre a jóval hosszabb beszélgetésből, de lelki tartást, reménységűre így is kapunk a közvetlen, alázattal és szerénységgel szóló művésztől.

ELSŐ TÉTEL: A ZENE

Művész úr, hogyan találkozott a zenével?
Kunágótán születtem zenész családban, nagyapám – autodidakta módon – 5-6 hangszerezen is játszott. Édesapám hegedűművészeknek készült, de nem tudta befejezni tanulmányait. Ösztönös tehetség volt; amikor én békéstarhosi diák lettem, madrigálkórust alapított Orosházán, majd Solymáron. A pályám nem úgy indult, hogy eldöntöttem: muzsikusi leszek. Misszionárius, pap szerettem volna lenni, s azt hiszem, nem is nagyon lettem más... A jó hallás, az énekeszeretet bennem volt, szavalni is nagyon szerettem, a költészet bővületében életem egész életem. De mégis, „időben” jött egy életre szó-

lő fordulat. Ma már fogalom Békéstarhos neve...

Az Orosházi Evangélikus Gimnáziumban tanultam, de valahogy nem találtam a helyem. Azóta is azt vallom, az ember nem lehet boldog, ha nincs a neki rendelt helyen. Édesapám figyelt fel arra, hogy Kodály-iskola (ún. „élmény-iskola”) alakul Békéstarhoson, s elvitt felvételizni. Nem nagyon volt kedvem menni. Nem voltam túl következetes – utólag –, a felvételi után ugyanis már hazamenni sem akartam. A kastély, a hatalmas park, a gyönyörű környezet megragadott, rögtön az első hetekben több száz magyar népdalt tanultunk meg! Beleszerettem ebbe az iskolába, zongorázni is itt kezdtem. Mikor „kinőttem” a zongoraiskola első kötetét, tanárnőm ajánlatára próbáltam kis etűdöket írni. Még alig olvastam jól a violín- és a basszuskulcsot, de már örömet okozott a saját magam kitalálta dallamok, karakterdarabok írása. A zenei pályára való hivatást, küldetést úgy tűnt: felülről kaptam! Zeneszerzői előtanulmányok nélkül írtam az összhangzattanról, akkor még azt sem tudtam, hogy mi fán terem. Nem volt kétséges,

hogy „rám szakadt” valami váratlan „ki-fejezési vágy”, amit gyermek-karakterdarabok követtek. A kottafüzet fedelére ezt írtam: „Zene-Bona!” Hüvelykmatyi, Pityergős, Fogócska, Hízeglő, Dalocska, Csúfólódó, Verekedős, Csivitelő és egyéb zenei tréfák. Leírni is alig tudtam őket. Ezt kemény munkaévek követték. Magam se igen értettem, hogy „miből lesz a cserebogár”. Azóta is az teremtető isteni erő bámulatában élek. A zenei anyaggal és önmagammal birkózom. De örömet jelent ez az életmód azóta is. Talán ettől váltam alapjában véve hálaadóvá! Okom is volt rá bőven.

Mi az Ön megfogalmazásában a zene? Kevés hivatottabb ember van, aki erről szólhatna...

Gyerekkoromban lenyűgözött a szél fúvása, a vonat zakatolása, a sínek sokféle hangja, a nyári vihar kirobbanása, a poharak hangolható csengése, a madarak éneke, s hamar felismertem a Csend ámulatba ejtő változatait. Hivatásomná, de még inkább légzési formává vált az „alkotói játék”, s ezért hálás vagyok Istennek. Ha fadaragó lenne, hasonlót próbálnék kifraggni, ha költő, ezt verselném meg, ha pap, erről prédikálnék. Adottságaim nyilván fentről kaptam, Békéstarhos ezzel a bizonyossággal ajándékozta meg életem. Népdalok sokasága tette ragyogóvá gyermekkorunkat, legtöbbször séták közben énekeltek őket. Nem véletlenül nevezte őket Bartók „a természet tüneményei”-nek! Nyelvünk szépségén s zenei anyanyelvünk gazdagságán egyszerre ámulhatunk. Kodály mondta egy ízben, hogy „ideje lenne a népnek visszaadnunk azt, amit tőlük kaptunk!” Persze nemesített formában. Nos, ezt nem tettük meg, máig sem. A politika sem adta meg, csak ígérte. A teremtetett világtól egyébként semmit sem lehet

ellopni, Isten ezt nem engedi. Titkokat rejtett a zenébe is, hiszen elmélyít, többletet ad! A hátgerincen szalad a gyönyörűség hatása: ha hallgatjuk.

MÁSODIK TÉTEL: A LUTHERÁNUS HIT

Művész úrról tudnivaló, hogy hívő, evangélikus ember. Vallásosan nevelték? Édesanyjának köszönhetem, hogy kételkedés nélküli hitben nőttek fel, és őriztem ezt a hitet az ateizmus kíméletlen évtizedei alatt is. Orosházán ismerem meg Fürst Ervin lelkészt, első prédikáló papomat, aki példaképem lett. Azt mondhatom, hogy lélekben, hitemben Orosházán, zeneileg Békéstarhoson, testben pedig Kunágótán születtem.

Szokolay Sándor

Mestereim, tanítóim között tiszteltem a katolikus *Kodály Zoltán* tanár urat, a református *Ádám Jenőt*, a szintén katolikus *Bárdos Lajost* és *Farkas Ferencet*. Felekezeti hitemet éltem, tartottam, de egyetemes istenhitemet fontosabbnak éreztem. Bizonyos vagyok abban, hogy az Örökkévalóságban a földi felekezetek nem valami „karámban” különülnek el, hanem egyetemes közönségben élnek. Valahogy úgy, mint ahogy a „földi mértékegységek” sem léteznek az Örökkévalóságban: centiméterektől a mérföldekig. Percek, órák, napok, hónapok és évek időmértéke sem működik földi értelemben... És így tovább.

Elképzelhetetlen számunkra annak a világnak a valósága! De az a bizonyosság, hogy minden elképzelésünkénél tisztább, szebb és igazabb az Örökkévalóság! Az Isteni világ és a földi világ nem mérhető együtt. Persze én a saját vallásomat sem helyezem a többi vallás fölé, de alá sem. Felekezetiésemnek nincs „elhatároló szándéka”! Magam a más vallásában nem azt keresem, amivel nem értek egyet, hanem éppen azt a „jót”, amit szinte már irigylésre méltónak tartok, s azt igyekszem a magam vallásába „beépíteni!” Ahogy Németh László írja a vallási türelemről: „a másik érdemeit kell kiemelni!” De szeretem a „sajátomban” a lutheri „ingyen, kegyelemből” isteni koncepciót: épp az egyik leggyönyörűsebb Ige szerint. A „*mert úgy szerette Isten a világot*” kezdetű sorok a lelket mindig megrendítik, mert az isteni ars poeticának summázása!

Az evangélikus zene nagyjai, Bach, Schütz hogyan hatottak hitére, művészetére?

Bach passióinak, a H-moll misének, a Magnificatnak nagy csodálója voltam, ám eleinte még nem voltam „tudati” lutheránus. Bachot mindig is a zene istenének tartottam, később vált fontossá, hogy ráadásul ő evangélikus is. Úgy szoktam mondani: túllátok a templomkertemen, vagyis tisztelek minden vallást, a lutheri tanítás mégis azért olyan meghatározó számomra, s azért jó, hogy evangélikus vagyok, mert nem győrrődöm, nem „kell” félnem a félelmetes Istentől. Hálaadó típus vagyok, az ateizmus évtizedei alatt is kételkedés nélküli hitben éltem. (Sok bajom is származott belőle, hogy „rebellis” voltam, de erről most ne beszéljünk...) Nem hullott az ölembe semmi, meggyőződés, hogy minden annyit ér, amennyire az ember megküzdött érte.

Árat fizetni – ez fontos jellemzője az életnek. Korunk utálatos szava az „önmegvalósítás.” A szolgáló élet sokkal fontosabb! Bármi legyen is a foglalkozásunk, tudjunk szolgálni.

A szakrális zene a hit és zene találkozására, ezen a nyelven hogyan fejezi ki hitvallását?

Schumann mondta: ha nyitott templomajró előtt méz el, és orgonaszót hallasz, állj meg, és lépj be!

Az orgona fenséges hangszere! A szép zene az örökkévalóság előlege.

A teremtésnek persze nem tudunk felibe kerekedni, csak azzal gazdálkodhatunk, amit kaptunk, de egy kis előleget mégis juttatott nekünk Isten abból az ésszel fel nem fogható esodálatos világból, ami az Örökkévalóságban vár majd ránk. A Biblia is tele van zenei utalásokkal, jelzésekkel, Isten elrejtette a teremtés esodáiba a szépséget! A hitvallásomat operáimban (melyeket én hitvalló daraboknak nevezek), az Ecce Homóban, a Sámsonban vagy a Lutherániának írt sok-sok kórusművemben, kantátáimban (Luther Kantata, Confessio Augustana, Libellus Ungaricus stb.), Missa Pannonica misémben, Ego sum c. szimfonikus képsorozatomban fogalmazom hanggá, zenévé.

HARMADIK TÉTEL: A HAZA

Hogyan látja korunkat, feladatainkat mint felelős, hívó, keresztyén, magyar ember, hangsúlyt téve valamilyen jelzőre?

A nemzettudat nem politikai meggyőződés volt nálam, hanem Bartók, Kodály egyetemes magyar, európai és univerzális emberi magatartását érzem magaménak. Kodály egyébiránt a legszigorúbb ember volt, akivel valaha találkoztam. Szigorúan szeretett. A hazáról szólva – nézetem szerint – sem Európa, sem Magyarország, sem a világ

nem igen volt még ilyen mélyen a történelemben, mint napjainkban. Egy kataritikus, békés krízis nélkül félt, hogy szakadéka rohan. Az ateizmus óriási tévedés! Hit nélkül és erkölcs nélkül tartósan nem maradt fenn nemzet, és nem is fog. De hogy hogyan kanyarodik vissza, mennyi kerülőn, vargabetűn keresztül? Az ember gögje hatalmasá nőtt. Pedig vannak okulnivaló jelek,

„Erkölc nélkül tartósan nem maradt fenn nemzet.”

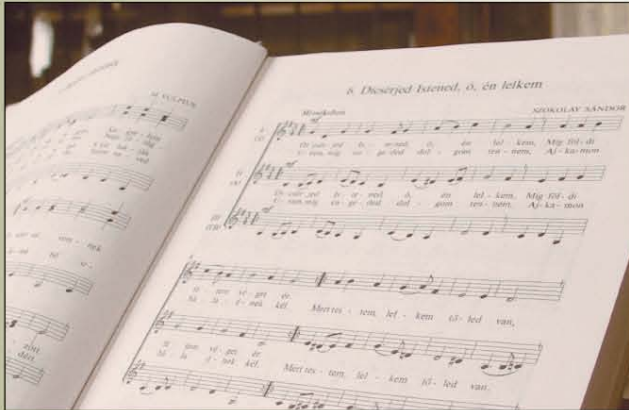
profétálások. Életem egyik legdrámaibb emléke 1956. Szinte végig az utcán voltam – nem harcoltam, figyeltem és fényképeztem. Apokaliptikus jelentősége volt.

Az évek fokozatai nyilvánvalóak voltak. Először árvíz, majd földrengés, végül az elfojtott nép tört ki... A „robbanásveszélyt” mindenki érzékelte, csak az elnyomó hatalom nem akarta tudomásul venni. Én az evolúció híve vagyok. De

újulás, a tisztulás, az igaz, a szép, a jó elengedhetetlen az életben, művészetben egyaránt. Bölcs Nánán című operámban elhangzik a kérdés: Kinek a legigazabb a hite? A válasz: Annak, aki, amit hisz, betartja... Az alázat az alkotás titka. De ez kevesek gondja!

Hogyan summázná most, 2005-ben alkotói pályafutását és hittapasztalatait?

Ösztönös ember vagyok, amit ma már szívesen vállalok. Az alkotáshoz nem elegendők az élmények, a tehetség sem, kell hozzá „csiszolóerő”. Kodály tanította ezt is nekünk. És a „tartást”. A zenei építmény is összedől, ha nem tervezik. Csodálatos ajándéka volt Istennek, hogy az első műveim szinte érdemtelenül berobbantak, Kodály, Bárdos, Farkas Ferenc, Ádám Jenő és még sokan mintegy jellemorfolat álltak az akkori fiatal tehetségek mellett. Hova lettek az ilyen segítő példaképeink? De

■ Kóháti Dorottya

tudom, hogy igazi tisztulást véraldozat hoz gyakran! Ennek viszont az ára mérhetetlen pusztulás! Ma az ördögi erő (amiből egyre több van, mint pl. a terrorizmus) nem tud Isten ügyének ártani! De kellemtelenkedni nagyos sokat tud. És ilyen szimpatikusra, mézes-mázosra még sosem festette magát, mint korunkban. Az emberiség nem akar tanulni. A meg-

élünk. Megmaradtunk. Hiszem, hogy tisztulás nélkül zsákutcába jutunk. Próbálok hinni egy vér nélküli, kataritikus megújulásban! Mi kell ehhez? Isten irgalmas szeretetére támaszkodva az elvesztett moralitás visszaszerzése.

A FELHŐK is sírtak a zenére

A zene mindenkire képes hatni. Ki megnyugszik tőle, vagy éppen megmámorosodottnak érzi magát, ki pedig ellenkezőleg: nyugtalanná lesz. Ugyanaz a muzsika is képes ellentétes érzelmeket kiváltani az emberekből, de mindenképpen hat. Eleinknek eme tudásáról sok rege, mese és mítosz tanúskodik.

A mitológia azt tartja, hogy mikor Orpheusz zenélni kezdett, ellágyultak a tenger hullámai, tánéra perdültek a kövek, megszelídültek az erdő vadjai, ritmusra ringtak még a virágok is.

A krónikák szerint Akbar, a hajdani indiai fejedelem szolgálatában állt egy muzsikussal, akinek lángoló hevű szerelmi dalaitól kigyúltak a gyertyák, ébresztő énekére akár éjjel felkelt a nap. Ha lantjának húrja szerelmi bánatról pengett, eső öntötte el a földeket, és oly szomorú volt a muzsika, hogy a felhők is sírni kezdtek. Arról nyilvánvalóan nincsenek ismereteink, hogy egyáltalán mióta veszi körül magát zenével az ember, valószínűleg amióta Isten megteremtette. Azt viszont tudhatjuk, hogy mióta írják le hangjegyekkel, és tartják számon a muzsikát. A bizonyítottan legkorábbi az antik görög betűkottatás. Ebből az évszázadok során többféle változat fejlődött ki. Egyike a IX. századtól a latin egyházi ének leírására vállalkozott. Ku-

tatók kiderítették, hogy a középkori kottatírási-fejlesztés utolsó szakaszában, a XIII. század második felében, a magyar gregoriánus a korábbi latin után a középeurópai és német hangjegytírással térte át, de azon belül egy egyedül írásmódot alakított ki. A mai hangjegytírási végleges formájában csak a XVIII. században alakult ki, de bizonyos díszítőjelek korábban már használatban voltak. A zenéről, mint önálló művészetről szintén a XVIII. század óta beszélhetünk. Ezt az időszakot később a muzsika „klasszikus” korszakának nevezték el, ami nem arra utal (más művészetekkel ellentétben), hogy kapcsolata lenne az ókori Görögországgal vagy Rómával, hanem a későbbi „romantikus” zenétől való eltérésre. A „klasszikus zene” kifejezés ma is használatos, de sokkal általánosabb értelemben. A zenetörténelem korszakolására most nincs módunk, de érdemes felfigyelni a legfrissebb jelenségek egyikére-másikára. A XX. századbeli minimalista

zene kísérleti műveket takar, melyek avantgárd zeneszerzőkhöz köthetők. John Cage például úgynevezett preparált zongorára írt műveket, azaz szöveget, csavarokat és papírdarabokat tömködött a húrok közé. A hangok minden korábbinál szélesebb skálájának megszólaltatása volt a célja. Megdöbbentő kísérlete az a „zenemű”, amelynek előadásához 24 előadó kell, akik tizenkét rádiókészülék keresőgombját csavargatják négy percen át, és így a hangok véletlenszerű együttesét hozzák létre. Még ellentmondásosabb a 4'33", amely arra utasítja az előadót, hogy nyissa fel a zongora tetejét, és némán üljön benne (!) 4 perc 33 másodpercig, hogy a hallgatóság köréből érkező önkéntelen zajokra fordítsa a figyelmét. Megoszlanak a vélemények, hogy mindez valóban a (komoly)zene kiterjesztését vagy ellenkezőleg, a kiüresedését jelzi.

■ Szegefi Katalin

Zeneterápia

Gyógyítás önkifejezéssel

Dr. Antalfai Márta pszichológus, pszichoterapeuta, a Lelki Egészségvédő Alapítvány elnöke. Sokrétű munkájának egyik része a művészeti, avagy kifejezésterápiák vezetése. Ide tartozik a tánc-, a képzőművészeti-, és a zeneterápiás csoportok szervezése is. Beszélgetésünkben ezirányú munkájáról kérdeztem.

Mi jellemzi a művészeti, azon belül a zeneterápiát?

Röviden válaszolva: gyógyítás önkifejezéssel. Az egészség megőrzésének fontos szerepe, hogy ki tudjuk fejezni magunkat. Az önkifejezés az élet minden területén fontos, gyermeknek, felnőttnek egyaránt. Ha az érzelmek belénk fojtódnak, a kifelé irányuló energiát elnyomják, és mintegy differenciálatlan energiacsomóként lehúznak minket. Ezért van szükség a nonverbális terápiára, ahol nem a beszéd az első, hanem például a zene, melynek különleges hatása van az emberre. Az igazi zene mindig belülről fakad, a pszichológiai megközelítés szerint az archaikus, azaz az ősi, kollektív tudattalamból érkezik, amit aztán az ember, a művész a kottalapon megörökít. A zene nem más, mint az érzelmi, a hangulati életünk kifejezése dallamba öntve. A művészek képesek erre – gondoljunk csak arra, hogy régen egy egész város kivonult Verdi zenéjét hallgatni. A zene akár belülről, akár kívülről érkezik, fel tudja oldani a kifejeződésre nem jutott érzelmeket. A zeneterápia abban tud segíteni, hogy ezek a ki nem mondott, elfojtott érzelmek a

felszínre törhessenek, és megfogalmazódjanak, testet öltsenek konkrét cselekvésben.

Milyen formái vannak a zeneterápiának?

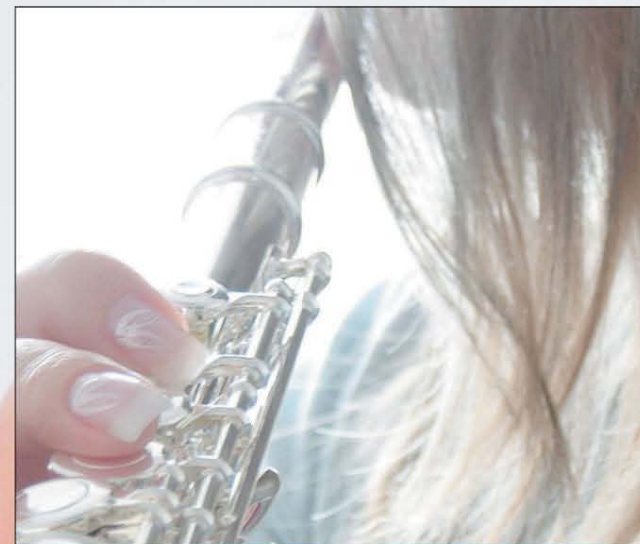
Kétféle formáját alkalmazom a csoportban: az első a zenehallgatás, a második a kedvenc zene bemutatása. Mindkét esetben megbeszéljük a zene által kiváltott érzelmeket, melyeket gyakran megjelenítünk képekben, szimbólumokban. Az egyéni terápiában is ugyanez történik, ahol a kedvenc zene meghallgatása abban segít, hogy tudatosodjon, mit is szeretne az illető igazából. Sokszor agyagszoborként formázzuk meg érzelmeinket – ekkor már az érzelmi, az akaratú élet összekapcsolása történik meg.

Konkrétan milyen segítséget tud nyújtani a terápia?

Vannak, akik párkapcsolatokban csapongnak, sokan úgy érzik, nincs medrük az érzelmeiknek. A terápia ebben az esetben abban segít, hogy ne a hangulat vezesse az illetőt a továbbiakban, hanem legyen az életének irányvitele.

A fiatalok esetében kiemelt helyet kap a zene, hiszen az érzelmi élet fejlődése fokozottan ebben a korban. Az ő számukra a zene az érzelmek felszabadítását segíti, és jó esetben kreativitáshoz vezet. (Előfordul azonban, hogy regresszsiót vált ki, gondoljunk csak olyan mozifilmekre, melyek zenéje öngyilkossági hullámot váltott ki, pl. Szomorú vasárnap.)

Sokszor előfordul, hogy kismamák nem tudnak mit kezdeni az újszülött eszemővel, nem tudják kezelni a keletkezett indulatokat. A GYES-en lévő kismamák csoportjában azt hangsúlyozom, hogy hallgassanak zenét otthon, a gyermekkel együtt is, énekeljenek, zenéljenek, hiszen az sok esetben a kisikert is megnyugtatja, s a zene a központi idegrendszer is fejleszti.

Összességében abban segít a terápia, hogy az érzelmi és akaratú élet, a gondolat és az intuíció mind ki tudjon teljesedni az ember életében, azaz hogy tudatosan alakítsuk magunkat, könnyebben tudjunk kommunikálni, nyitottabb, oldottabb emberek legyünk, az érzelmeinket jobban tudjuk kontrollálni a fokozottabb önismeret segítségével. A zene hatására oldódnak a lelki görcsök, szűnik a stresszhelyzet. A bennünk lévő indulat, agresszió, feszültség, düh mind megszűl, átminősül a zene hatására, ezért például az iskolákban is több zenét kellene hallgatniuk a diákoknak.

Mennyire ismert Magyarországon a zeneterápia?

Sajnos nem eléggé, pedig nagyon hasznos és segítő, hiszen magasabb szintre emeli az ember életenergiáját. Ahhoz segít hozzá, hogy a bennünk lévő vágyak közelíteni tudjanak a valósághoz, s hogy gazdagodjon az érzelmi életünk. A zene mindannyiunk számára ajándék, nagy titok. A legnagyobb öröm az, ha

megszületik bennünk a saját dallamunk: a harmónia, a teljesség, az egység érzése, amire mindannyian vágyunk. Ekkor leszünk boldogok.

■ Balog Eszter

*Karmester, nemcsak ezt a kart
vezényled, jól tudod,
hanem egy népet, a magyart,
cillanjon homlokod;
akinek hangszekrénye lett
váróimlóc, temető
s kéz-intésedre egre kelt
a poklot-szenvedő;
ki jajból sajtoltad a dalt,
búból az örömet,
vereségből a diadalt -:
(...)*

*mert egybe álltunk általad
s az is, ki nem dalol,
érzi a Lét, a Rend szabad
összhangját valahol.*

*(Ilyés Gyula: Bevezetés egy
Kodály-hangversenyhez – részlet)*

AZ IGE ZENGÉSE

„A madárzene áttörés a transzcendenciába, anélkül, hogy az életet elhagyná.” (Hamvas Béla)

A régi kultúrák a zenét a legfontosabb létezők közé sorolták. Úgy gondolták, hogy a zene égi megnyilatkozás, több az emberinél, hiszen a mennyországban az üdvözültek kórusa dalol, az angyalok harmonáznak, zeng az egész mindenség.

A MARXIZMUS a maga csacsiságában azt tanította, hogy a zene a munkadából alakult ki. A közös erőfeszítés, például a piramisok köveinek vonzólása megkövetelte, hogy mindenki egyszerre húzzon és lépjen. Aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére.

MIUTÁN A ZENE lényegében az égből származik, a régi idők bölcséi olyan művészetnek tekintették, amely összefogja a többi, ezért rendszerint együtt tárgyalták a költészettel, a táncsal, a szertartásokkal. Sőt arról is meg voltak győződve, hogy a muzsika a társadalom életére közvetlen és döntő hatást gyakorol. Platon írja az Államban: „A jó, illetve a rossz ritmus a szép és a csúnya beszédhez hasonló, s azt követi, akárcsak a jó, illetőleg a rossz dal. (...) Így hát a helyes beszéd, a jó dallam, a rend és a ritmus együtt jár a jámborlelkűséggel, persze nem azsal, amelyet szépítőleg a „bu-

taság” értelmében használunk, hanem a valóban jól és szépen kialakult erkölcsi magatartással.” **NAPJAINK** mítoszhamisító nagyüzemeiben, a filmgyárakban, amikor valami csuda mutatványra készülnek, akkor vadul kezdenek villogni a kompjüterek kijelzői, szereplők téridőgenerátort emlegetnek, vagy fantasztikus fegyvereket szednek elő. A valódi mítoszokban a hősök ilyenkor sokkal egyszerűbb eszköz-höz folyamodnak: dalra fakadnak. A zene ugyanis a legnagyobb erők egyike. A Kalevalában Joukahainen, a lapp legény hívja énekpárbjára Vejnemőjnt: „Vejnemőjnen dalba kezdett: roppant a föld, a tó rengett, reszkettek mind a részhegyek, dombok döngtek, dübörögtek, kősziklák kettészakadtak, parton a kövek pattogtak! Varázsolja Joukahaint: szánruhájt szederbokorrá, jármút rekettvéé rontja, szánja talpát tűzfa tönkké” – és így tovább. Végül – „Magamagát Joukahaint derékig dögvényba dugja, mellig mocsárba meríti, hónaljig homokba nyomja.” Dalnokversenyeket minden komolyabb kultúrában rendeztek, Spártától Németországon át a Röpülj páváig. De Vejnemőjnen éneke több az egyszerű nótánál, varázserő van benne. A zene hatalmas azóta sem enyészett el:

a hatalmas és legyőzhetetlen Szovjetuniót nem a Franciaország méretű Ukrajna vagy a megszámlálhatatlan muzulmán népek kezdték szétverni, hanem Vejnemőjnen utódai, a csöppnyi észak. Ősapjuktól vették erejüket: alig milliónyian húszezer kórusban énekelnek.

A POSZTMODERN zeneipart – akárcsak a festmény- vagy az irodalomképzést – két részre lehet osztani. Az egyik oldalon áll az ún. magas kultúra, a másikon a szórakoztató. A komolyan mondott zenészek legiskeresettebbjei a vezető kritikuskok útmutatása szerint, az izmusok parancsára, a piac pillanatnyi ihlete szerint dolgoznak. Szó sincs az Ég és a Föld közötti üzenetváltásról. Műveiket hangos sajtóvisszhang fogadja, de a bemutató után élő ember nem hallgatja meg őket – ugyanis elsősorban akusztikai problémákról szólnak, ezért unalmasak és érdektelenek, legföljebb gimnáziumi fizikaórán lehetne bemutatni őket. Hogy Coomaraswamy tanácsát idézzük: „A művészet a dolgok lényegét utánozza, nem pedig megjelenési formáját.” Tehát semmi esetre sem a hangokat. A hangok – akár a képzőművészetben a színek és a formák – nem

témái és végképp nem céljai a lényeg megjelenítésének, hanem csupán eszközei. A Zeneakadémiák bérletesei ezért az atonikus koncert után odahaza azonnal bevesznek egy adag Bachot ellenméreg gyanánt. A másik oldalon állnak Laliék, akiknek megfájdul a fejük a kísérleti zenétől, joggal, mert nem értik, hiszen nincsen emberi üzenete. Bachtól viszont megijednek: az Ég és a Föld szédítő – közös! – távlata valóban megrendíti a kikapcsolt embert. Márpedig a nekik gyártott szórakoztató zenei termék a kikapcsolásról szól, sőt mai formájában az agyműködés leépítéséről.

AZT TAPASZTALJUK, hogy korunk zenéje – akárcsak festészete, filmje és irodalma – túlnyomórészt szórakoztatóipari termék, magyarán giccs. Nem orfikus, nem istentisztelet, nem kultusz, ezért az emberi léleknek sem felel meg. A Dolgoknak, a pénznek veti magát alá, a sikernek, a mulandóságnak, a Halálnak. Hatástartományja az emberi alatt van: az érzékszervekhez szól, esetleg indulatot kelt, érzelmeket. Mivel nincsen szellemi tartalma, műalkotásként nem létezik. Giccs az, ami nincs. Hamvas ezt írja: „A zenei haszonság a legévetemültebb, mert az embert a legvédtelenebb oldalán demoralizálja; megakadályozza az emberben a logosz pirkadását; idiotizmust követel: vidám menetelést a koncentrációs tábor barakkjai között az akasztófa felé, mindig fortissimo.”

BEVALLOM, elfog a haretéri idegesség, amikor valaki az agyát vereti dzúdzú zajjal. Miként gyűlölhetsz valaki ennyire a zenét? Önmagát? Mindenkit? Múltkor Lali szomszéd kocsiját hátravitte a kertbe, letekerte az ablakokat, és az egész környéket elárasztotta a gépek zenéjével. Már kezdtek hullani a fák-

ról a rigók meg a fülemülék, amikor én is hátravettem a kocsimat, letekertem az ablakot és benyomtam Bachot tövig. Két perc múlva csönd lett. A zenegyűlölők világszerte nyomolnak. Bőgetik a strandon, az autójukban, a benzinkutaknál, a bevásárlóközpontban kötelező a bömbölő giccs a sárgarépa-vásárláshoz. Mint tudjuk, ezek a helyek korunk székesegyházai. Nem csodálkozunk a bennük lakó szellem és a neki zengő zsolnárok, himnuszok és zsolozsmák tökéletes egységén.

A KOMOLYZENE és a könnyűzene elkülönülése a Gazdaságkor szétválasztás és giccs törvényének következménye. Mivel kezdődött? „Odlóg jutottunk, hogy szétválasztottuk a munkát és a kultúrát. A kultúrát olyasminek tekintjük, amit szabadidőben kell megszerezni. Ott, ahol a munka egyben nem a kultúra eszköze is, csak irreális, melegégyi kultúráról beszélhetünk. Ha a kultúra nem nyitva van meg mindabban, amit csinálunk, akkor nem vagyunk kulturáltak. Vesztéségünk mélységének legkésebb bizonyítéka az, hogy ahoza civilizációnk sorvasztó lehetete elfutott, ott minden más nép kultúráját elsorvasztotta.” – írja Ananda Coomaraswamy.

MI A ZENE FŐLADATA a társadalomban? Sziü ci szerint: „A zene azért különbözteti meg egymástól az egyeseket, hogy ezáltal megteremtse az összhangot, ezért hasonlítja össze a különböző dolgokat, hogy ezáltal tegye széppé a részek arányát, s azért egyesíti a különböző hangokat, hogy ezáltal megteremtse a művészi szépséget. Így képes rávezetni mindenkit az egyetlen helyes útra.” Korunk ezzel szemben tagadja, hogy létezne egyetlen helyes út. Azt állítja, hogy annyi helyes út van, ahány egyén él a Földön, ezért

főlölsleges az összhangot keresni, és senkit sem kell a helyes útra terelni. Ez természetesen hazugság: amit manapság erősen bizonygatnak annak jó, ha az ellenkezője igaz. Korunk éppen úgy az egyetlen helyes út álláspontját vallja, mint bármelyik előző. Ez az út, mint tudjuk, a mefisztói alku, a világeflogvasztás útja.

AZ ERETNEK MUZSIKA nem orfikus, nem az Ég és a Föld között közvetít. A pénzről szól. S mivel hitetlen, nincs se dallama, se ritmusa. Az avantgárd komolyzenéből már hetven éve száműzték a dallamot, a szórakoztatóból a ritmust. Hogy mondhatunk

ilyent, amikor a diszközene tömény ütem? Nos, éppen erről van szó: nem ritmus, hanem ütem. Mint tudjuk, a ritmus az élet, a természet, a lét lüktetése, ezzel szemben az ütem a gép egyhangúsága. Aki a Dolgok uralma alatt áll, annak a gépek húzzák a nótáját, olyan emberek segítségével, akik teret engedtek lényükben a gépnek, a személytelenség démonának. A mai tömegzenét gépek készítik – gépeknek. Ha zenénk elvész, mi marad belőlünk nélküle?

■ Csáki Gábor

Megkérdeztük

Milyen korai emlékei vannak a zenéről?
 Hogyan kapcsolódik össze a zene és a hit az életében?
 Hogyan látja egyházunk mai zenei életét?

BENCZE GÁBOR

43 éves, kelenföldi kántor, a Deák Teri Evangélikus Gimnázium énektanára, az Evangélikus Kántorképző Intézet vezetője.

Gyermekkoromban a rendszeres zenei tevékenység tudatossága fogott meg két területen is: a kelenföldi templomban Sulyok Imre bácsi orgonált, őt hallgathattam hétről hétre. Komoly karterkrednszere volt az orgonaművekről, s öt éven belül csak különleges esetben játszott a korárelőjátékot kétszer. A másik: édesapám vonósnégyese. Évtizedeken keresztül mindig megszervezte, hogy legalább egy hónapban kétszer összejöjjen a kis csapat. Nem léptek fel szinte soha nyilvánosan, de játszottak a maguk örömeire, teljes igényességgel, hogy a klasszikus műveken keresztül átélhessék a rendezett világ valóságát.

A zene és a hit itt kapcsolódik bennem össze: a rendezett zene a teremtett világ rendezettségének tükré. Egyházunk mai zeneéletéről nem szabad csak néhány mondatban írni. Sok magas színvonalú zeneprodukció jön létre egyházunkhoz kapcsolódó kerekék között. Engem azonban elsősorban az istentiszteletet zenéje érdekelt. Az a zene, ami a liturgia része, s így mindennél mélyebben a lelkünkbe tud ha-

tolni, s ott kitörölhetlenné válik. Az a zene, amit az istentisztelet valódi gyülekezete hoz létre Isten dicsőségére. S az a zene, amely prédikál. A papi karnak komolyan kell vennie azt a lehetőséget, amit a zene ajándéka kínál; kétezer éve nem találtak ennél jobb evangéliumhordozót. A zenészeknek nem szabad elfeledniük, hogy önmagában a zene művelése nemigen pótolja az evangélium hirdetését.

CSORBA ISTVÁN

70 éves, a Budavári Sztűz Kórus vezetője ötven éve, az Evangélikus Hittudományi Egyetemen tizenegy éve vezet az énekkart, tanít hangszerrel és éneket, a Budai Egyházmegye-ben és a budavári gyülekezetben zenei referens, illetve a Zenei Bizottság vezetője.

Először öt éves koromban kezdtem nagy kedvvel zongorázni, majd a gödöllői Premonstreiek Vikár László vezette kórusában 12 évesen az alt szólamban énekeltem. Azután Kelenföld következett ott a tenorban, és az első kántori szolgálat Farkasréten... Konfirmációmát követően (1949) tudatosodott bennem, és kapcsolódott össze egyre erősebben zene és hit. Azóta, Isten kegyelméből, egyre szorosabban élünk

így „hármásban” együtt. Kórusvezénylés, kántorkodás Budavárban, énekkarvezetés, hangszer- és énektanítás a Teológián, egyházi gyűjtemények szerkesztése (Karénekeskönyv I., Új ének), zeneszerzői, fordítói, feldolgozási munkák, egyházmegyei kórustalálkozó szervezése...

Sok helyen, gyülekezetben folyik komoly, lelkes zenei munka, de több olyan lehetőség, alkalom kellene, ahol a különböző korú és képzettségű kántorok, karvezetők egymástól személyes tapasztalatokat gyűjthetnének, kottákat cserélhetnének! Nagy szükség lenne könnyű, de színvonalas, a liturgikus gyakorlatban is jól használható énekes művek összegyűjtésére a kis amatőr együttesek számára (pl. 2 és 3 szólamú egyenmű és vegyeskari feldolgozások).

GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

55 éves lelkész, kántor, a Zákus Média Centrum alapítója, a Jubál fesztivál szervezője 1987 óta.

Anyám és nagyanyám voltak a kántorok a nagytarcsai gyülekezetben. Az orgona és a harmónium hangja, a korálók a szívemig hatoltak. Sokszor sírtam, ha ze-

nét hallottam. Órákig hallgattam és néztem a lagzis zenészeket. Ezeket a faluban trubacsoknak nevezték. Itt a dob tetszett a legjobban, és mivel mindig vonzódtam a mély hangokhoz, a tuba hatott rám. Ezekhez az emlékekhez tartozik a harmóniumon való játékom. Még nem jártam iskolába, de ha jól emlékszem, a Krisztus ártatlan Bárány-t már tudtam játszani. Esz-dúrban, a fekete billentyűk segítségével – persze erre csak később jöttem rá bizonyos zeneelméleti ismeretek után. Azt is tudom, hogy nem szerettem az oktávpárhuzamokat. Utólag tudtam meg, hogy ez szabály. Arra is emlékszem, hogy sokat dűdoltam magamban utánozva a legkülönbözőbb hangszereket. Kifelé ez szörnyű lehetett, de én ilyenkor belül egy egész szimfonikus zenekart hallottam. Tízennégy éves koromban a nagytarcsai népi táncsoportnak voltam a muzsikusa. Nagy szenczációnak számított, hogy külföldi turnéra mehettünk. Mikor azonban megtudtam, hogy mindez nagyhétre esik, lemondtam az utat. A helyi tanár apámékat kapta le, nem is sejtette, hogy ők mit sem tudnak fiuk dacos elhatározásáról. Tizenhét éves koromban a hitre jutásom is a zenéhez kötődik, hiszen Fóton, a kántorképzőn értett meg a neveltetési dac és a betyárbecsület szerződés-kötés. Végül, számomra a zene, a muzsika Isten teremtménye. Ez sem valamilyen evolúciós következmény. Nincs primitív vagy fejlettebb zene, csak rossz és jó muzsika létezik. A variációk pedig végtelenek! Az egyház továbbélésének fontos kérdése, hogy használni tudja-e a musica sacra teljes palettáját. Nem tehetjük meg, hogy a proletárok után most a farmernadrágosokat is elveszítsük, mondván, mi csak frakkosat szeretünk muzsikálni. Ugyanakkor beszűkülésnek tartom az elmúlt időszak liturgiai reformjának ellenzését is. Várom az új, több harmonizációs korálkönyvet!

TRAJTLÉR GÁBOR

76 éves, lelkész, orgonaművész.

Nem zenész, hanem zenélő családban nőttem fel. Apám orvos volt, de hegedült az Orvosegyesület vonósnégyesében, és harmóniumon játszott operatíratokat. Anyám zongorán saját magát kísérte klasszikus mesterek dalait énekelve, és szívesen négykezesezett nővéremmel. Nővéreim népdalokra tanítottak, és nyolcéves koromban vittek el először operába, Wagner Lohengrinjére. Hitoktatóm, Dezséry László a korálokat énekelte velünk, és én szívesen énekeltem hozzá egy második szólamot, ahogy ezt otthon hallottam. A Fasorba jártunk templomba, ahol Peskó Zoltán orgonált, akinek a játéka megragadott. A korálok éneklése és kísérése épített be aktívan a fasori gyülekezet életébe. Diákkoromban kántori szolgálatot vállaltam, temetési énekkarban énekeltem. A háború utáni nehéz években ez segített hozzá a megélhetésemhez. Ez a szolgálat szeretettette meg velem az egyházat. Nem lettem volna lelkész, ha nem vitt volna az egyházzene közel Jézushoz. Ma is az énekelte korálok, passiók és kantáták bizonyágtétele erősíti hitemet. Egyházunk mai zenei életét reménykeltőnek és aggasztónak tartom egyszerre. A történelem Ura hallatlan nagy kincsel ajándékozta meg egyházunkat: soha annyi magasan képzett egyházzeneész, karnagy és orgonista nem volt, mint ma. Számos egyházzenei doktorunk és doktoranduszunk van, nem is szólva a zeneakadémiai oklevéllel rendelkezők seregéről. Köszönhető ez a Zeneakadémia egyházzene szakának, és az oda vivő utaknak: igényes főt kántorképzésünknek és a teológián folyó egyházzenei munkának. Ez a remény-

DR. FINTA GERGELY

36 éves, orgonaművész, egyházzeneész, 2003-ban egyházzeneiből doktorált. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa, az Egyházzenei Tanácsok vezetője, a zuglói gyülekezet kántora, a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola orgonatanára.

Otthon sok zenét hallgattunk gyermekkoromban is. Az egyházzenehez fűződő kapcsolatokat az alapozta meg, hogy kicsi gyermekkoromtól fogva szüleimmel együtt mentem istentiszteletre. Így „belenőhettem” a korálok, az orgonazene, majd az egyházi kórusmuzsika világába. Az átlagnál már akkor is sokkal jobban érdekelt az orgona, ezért mindig azt kértem, hogy a karzaton üljünk. Egy ilyen orgonára való rácsodálkozás után szólított meg a Deák téren Trajtlér Gábor, és bízottatt arra, hogy menjek el a főt kántorképzőbe. Akkor kilencéves voltam. Többéves zongoratanulmány után elmentem tehát Fótra. A tanfolyamok sajátos légkörét az adta, hogy ez volt akkor az egyetlen fóruma egyházunk országos ifjúsági munkájának. Az egyházi zene, a hit és a keresztyén közösség ettől kezdve elválaszthatatlanul összekapcsolódott bennem. A jó zene építetlen hat az emberre, ahogyan Luther is mondja: gyönyörködtet, megment, és

A zenéről...

KAMP SALAMON

47 éves, országos egyházzenei igazgató, A Lutheránia Ének- és Zenekar karnagya, A Magyar Bach Társaság elnöke, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára.

tanít. Az előttünk járó egyházzenei generációk tevékenységének köszönhetően jó alapra építhetnek a ma zenészei. Az országos ifjúsági munka '80-90-es években történt kiszélesedése lehetővé tette, hogy Fóton a kántorképzésben még igényesebb szakmai munka folyhasson. A Zeneakadémián az egyházzene tanszak újraindulásával mód nyílt az egyházzeneben magasán képzett szakemberek oktatására. A doktrálás lehetősége az egyházzene egyes ágaiban való tudományos, művészeti elmélyedésre kínál lehetőséget. Mind ebben egyházunk messze százalékos arányán felül képviselheti magát. Számos kórus működik evangélikus egyházunkban, és sok szép műemléknek számító orgonánk is van. Örvendetes, hogy az utóbbi néhány évben több jó minőségű új hangszer is épült. Néhány dolog azonban olykor elkésérít. A legnehezebben megvalósíthatónak a kántori munka sajátos körülményeinek biztosítása látszik. Sok helyen nehéz megvalósítani, hogy az istentiszteleten együtt szolgálók néhány nappal előre megbeszéljék az istentisztelet rendjét és énekeit. A kántornak ugyanis ahhoz, hogy igényesen tudjon készülni munkájára, előre tudnia kell, hogy pontosan mire készüljön. Az is elszomorít, amikor azt tapasztalom, hogy egy zenéért elkötelezett lelkész távozása után jó folyamatok (liturgia éneklése, zenés áhítat sorozatok szervezése...) megszakadnak. Bár saját gyülekezetemmel és munkatársaimmal kivételezett helyzetben vagyok, hiszen ott ezeket nem tapasztalom, a szűkebb értelemben vett zenei kérdések mellett az egymás munkájának jobb megismerésében és tiszteltetésében való előrelépés segítségét tartom egyik legfontosabb feladatomnak.

■ Szecserényi Máté

A zene az emberi lét legősibb kifejezése. Annak az értelmet megelőző akaratnak a hangja, aki a világot teremtette. Krisztus Lelke, mely által magasabb erő nyilatkozik meg, mely összeköti az eget és a földet, s melyben a világ isteni rendje helyreáll. Ezért a művészet a valóság fölött van, és súlypontja az életen túli. A földi élet tulajdonképpen legfőbb feladata. Tanúskodás, melyben az alkotás egyetlen igaz törvénye megvalósul: „Miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is”.

Zene az, ami művészi és rendezett, amelyben az isteni teremtés rendje tükröződik, mert csak egyetlen rend van: Istené. A rend nyelve arról ismerhető fel, hogy nem bizonyít, hanem kijelent, kinyilatkoztat. Nem az ember, hanem az Isten adománya. Innen van hatalma az életrombolás, a tudatosan pusztító hatalmak felett.

A zene egészséges, tiszta, és kész, melyen a rontásnak már nincs ereje, mert a teljességet magában hordja. Az Isten arca. Megismételhetetlen, egyszeri, halandó, és ezért örök.

A tiszta egyházzene Krisztusra vonatkozik, és a Szentlélek által a szíveket felemeli. Ahogyan Pál apostol írja: „És senki sem mondhatja: Úr Jézus! csak a Szentlélek által.”

Amilyen mértékben tudatosodik, és növekszik ez a felismerés az évek során az emberben, olyan mértékben tölti el, és növekszik benne a zene is. Ezért egyetlen megszólaltatott hangból megállapítható, hogy az ember milyen viszonyban van az Istennel.

Hogyan válik lehetségessé a lutheri felismerés és tanítás, a keresztyén identitás megőrzése, és hogyan tehető ez kulturális univerzalizáció? Az emberiség egyetemes kultúrája aligha kérhető számon rajtunk, de a ránk bízottokról elszámolnunk mindenkor kötelességünk. Nemcsak azért, mert az előttünk jártak iránti alázat mindenkor felel, hanem mert egyedül őrizzük vagyunk az Isten pártalan ajándékának, a lutheránus egyházzeneinek. A lutheránus egyházzene pedig letisztult, örök érvényű formájában korálapuló zene. Ne bizonytalankodjunk, és ne higgyünk a hamis profétáknak, hanem szeressük, ami egyedül a miénk, és ami csak általunk válhat egyetemessé az Isten dicsőségére és a lélek újjáteremtésére!

Van-e ördögi és isteni zene?

vannak műfajok, zenei irányzatok, melyek „sikeresebben” közvetítik a hordozott tartalmat. Nagyon sok úgynevezett komolyzene, mint műalkotás zseniális, de ördögi tartalmat hordoz. Az operák jó része szimpatikusnak ábrázolja, szalonképessé teszi a bűnt. Sok szépen csengő muzsika tárgya házasságtörés, gyilkosság, hatalomvágy, anyagiak utáni hajszá. A kortárs zenére általában jellemző a negatív hatások fölerősödése, ugyanakkor éppen a „könnyűzene” által sokakhoz jut el az evangélium. Természetesen a vallásos „könnyűzene” sem mentes a sátáni beütésektől, de hitébresztő, Krisztushoz vezető, új életet teremtő hatása vitathatatlan.

Korunk kaotikus zenei világában nehéz elválasztani egymástól az isteni és a sátáni zenét. A hiteles mérték nem valamilyen zenei elv, hanem az Ige: *Eszért tudotokra adom, hogy senki sem mondja: „Jézus átkozott”, aki Isten Lelke által szól; és senki sem mondhatja: „Jézus Úr”, csak a Szentlélek által. (1Kor. 12,3)*

■ Györi Gábor

GY akran visszatérő kérdés – könyvek, tanulmányok foglalkoznak vele –, a válasz mégsem egyszerű. Tegyük fel így a kérdést: Létezik-e olyan zene, mely semmilyen üzenetet nem hordoz, semmilyen érzelmeket nem vált ki? Nyugodtan mondhatjuk, ilyen nincs. Ha Istennel, az ördöggel és persze az emberrel, mint valós lényekkel számolunk, leszögezhetjük, hogy ez a három valahogy viszonyul egymáshoz, és ez lecsapódik a zenében is. A Biblia szerint a teremtés egyedül Isten cselekvése, a Sátán nem hozott létre semmit, csak arra képes, hogy Isten teremtett világát megrontsa. Ha így van, akkor nem beszélhetünk *sátáni eredetű*, csak *sátáni módon alkalmazott* zenéről. Luther szerint is a zene Isten adománya, és az ilyen zenétől menekül az ördög.

Hogyan születik a zene? A zeneszerző lelkében foganva, tudatos komponálás által válik hallhatóvá mindenki számára. Először az alkotóban a belső hallás útján csendül fel a dallam. Ezt a szerző valahonnan „szerzi” valakitől kapja.

Honnan? Ahonnan várja, amerre nyitott a lény. Az istenhívő művész önkifejezésében mindig benne van Isten, a sátánista művész mindent – verset, festményt, zenét – sátáni ihletésre alkot, ezért annak ismertetőjeleit viseli magán. **Mitől lesz a zene sátáni illetve isteni?** A forrástól, melyből fakad. A természetes forrásvíz összetevője „H₂O” + ásványi anyagok. Minden forrásvíz értékét az határozza meg, hogy milyen közegből ered, mit old ki a kőzetekből. A zenei „H₂O”, a képlet: *a dallam és a ritmus*. Ezekhez társul: *a hangerő, a hangszín, a hangszerelés, a szöveg (téma), illetve a szimpadi megjelenítés*. Ha a zene isteni jókat, értékes „ásványokat” közvetít, abból megnyugvás, öröm, lelkesedés, helyes önismeret, állhatatos szeretet és hasonlók fakadnak. Ha a zene mérgező közegből ered, káros „anyagokat” old ki, és juttat el a hallgatókhoz, ami ugyanúgy kiváltja a megfelelő hatást: agresszió, depresszió, deviancia, nihil stb. Amit Pál Gal 5,17-23 szerint felsorol, a zenére is igaz. Véleményem szerint az isteni, illetve sátáni zene *nem műfaji kérdés*, bár

Evangélikus zeneszerzők

Jelen válogatás a XV–XVIII. századig terjedő időszak legjelentősebb evangélikus zeneszerzőit tartalmazza

Johann Sebastian Bach

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

Az egyetemes zenekultúra és az evangélikus egyházzene legnagyobb mestere.

LUTHER MÁRTON (1483-1546)

A „tanult muzsikós és filozófus” 1524-től, mindenek előtt Johann Walter ta-

nására bevezette az istentisztelet reformját, amely a német nyelv erős hangsúlyozásával a gyülekezet közvetlen részvételére törekedett.

Luthertől származik 36 korál szövege és részben dallama. J. S. Bach életművén erős nyomokat hagyott Luther erőteljes kifejező és természetes nyelve.

JOHANN WALTER (1496-1570)

Az ő nevéhez fűződik az első evangélikus énekeskönyv, melynek címe: *Wittenbergisch deutsch Gesangbüchlein* (1544, 1551); Walter zenei szemléletét szigorúan vallásos, teológiai irányú nézeti határozzák meg. A lutheri egyházi énekeket, *mint cantus firmus* a többszólamú éneklés középpontjába állította.

HANS LEO HABLER (1564-1612)

Az első nagy német mester, aki zenei képzettségét Itáliában szerezte A. és G. Gabrielinél. Két nagy gyűjteményben dolgozta fel a legfontosabb lutheránus énekeket: „*Psalmen und Christliche Gesänge... fugweiß*” és „*Kirchengesänge... simpliciter*”. Különösen messze előrehaladt a tónusok dūr- és mollhangnemekké, valamint a mensurális ritmika modern, ütemhangsúlyon alapuló metrikai képletté alakításában.

MELCHIOR VULPIUS (1570-1615)

Művei nagyban hozzájárultak a protestáns egyházzene alaprepertoárjának megteremtéséhez.

MICHAEL PRAETORIUS (1571-1621)

Műveiben a lutheri istentisztelet összes latin és német liturgikus énekét feldolgozta. Nagy számú kompozíció mellett elméleti munkája, a „*Syntagma musicum*” is kivételes jelentőségű.

HEINRICH SCHÜTZ (1585-1672)

Művészi célja az volt, hogy zenéjét, az „*explicatio textus*” szolgálatába állítsa, vagyis hogy a Luther által németre fordított bibliaszöveget zenéjével magyarázza.

JOHANN HERRMANN SCHEIN (1586-1630)

Karmester, 1616-tól a lipcei Tamás-templom és -iskola kántora Director musicus címmel, mint később J. S. Bach. Schein jelentősége egyformán nagy a Lassus utáni motetta-művészetben és az itáliai eredetű koncertáló egyházi zenében.

SAMUEL SCHEIDT (1587-1643)

1624-ben közreadta „*Täbulatura nova*”

c. művének 3 nagy kötetét, amely mérőföldkő az orgonazene történetében. Schütz és Schein mellett a XVII. század legkimagaslóbb német mestere, aki főként korálvariációival szerzett zene-történeti jelentőséget.

JOHANN CRÜGER (1598-1672)

1620-ban Wittenbergben teológiai tanulmányokba kezdett, majd Berlinben a Nicolaikirche kántora lett. P. Gerhardt, Johann Heermann és barátja, Johann Franck gubeni polgármester verseire írt dallamai alapján az evangélikus egyház Luther utáni legjelentősebb dallamszerzője.

DIETRICH BUXTEHUDE (1637-1707)

1668-tól a Lübecki Mariekirche orgonistája. Tünder, Lübeck és Reincken mellett az északnémet lutheránus iskola egyik legjelentősebb mestere. Zenéjét, mely kétség kívül nagymértékben hatott J. S. Bachra, ötletgazdag víziós fantázia, merész harmóniakezelés, gazdag ornamentek és erővel teljes, hajlékony tematika jellemzi.

JOHANN PACHELBEL (1653-1706)

Kora egyik legjelentősebb orgonistája. A billentyűs zenében alkotó módon egyesítette az ariózus és virtuóz elemeket hangsúlyozó délnémet stílust a középnémet stílussal, amely a cantus firmushoz kötött ellenpontozó és variációs művészetet helyezte előtérbe.

GEORG PHILIPP TELEMANN (1681-1767)

A XVIII. sz. egyik legünnepeltebb zeneszerzője volt. Műveinek száma meghaladja Bach és Händel kompozícióit együttvéve. Számos egyházi mű mellett 23 évfolyamnyi kantátát írt. Hatalmas alkotóerővel megálmodta, eléggé sokoldalú volt ahhoz, hogy ugyanúgy éljen a német ellenpont, mint a francia és olasz stílus elemeivel.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685-1759)

J. S. Bach legjelentősebb muzsikós kortársa. Az egyházzenéhez első sorban mint oratórium-komponista járult hozzá. (Messiás, Judas Maccabeus, Jephta, Solomon, Joshua...)

J. S. BACH FIAI:

Wilhelm Friedemann Bach (1710-1784)
Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788)
J. Christoph Friedrich Bach (1732-1795)
Johann Christian Bach (1735-1782)

J. S. BACH TANÍTVÁNYAI:

Johann Martin Schubart (1690-1721)
Johann Caspar Vogler (1696-1763)
Johann Christoph Altnikol (1719-1759)
Johann Christian Kittel (1732-1809)
Johann Ludwig Krebs (1713-1780)
Gottfried August Homilius (1714-1785)
Johann Philipp Kirnberger (1721-1783)
Christian Georg Schemelli (1680-1762)
Johann Friedrich Doles (1715-1797)

A MEGREPEDT NÁDAT NEM TÖRI EL...

Könnyűzene a templomban?

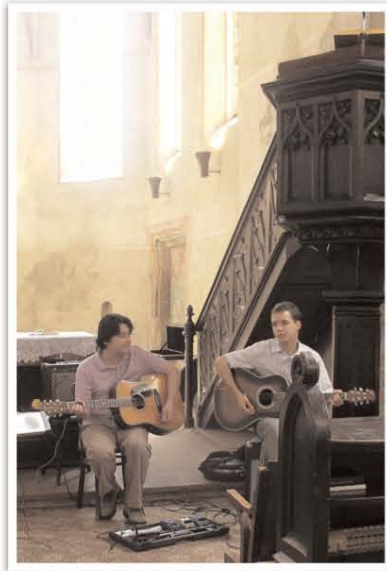
Már az első, talán jogos fenn tartásainktól is nehezen szabadulunk. Minél régebben foglalkozik valaki ezzel a műfajjal, annál színesebb kis csokra van ezekből. Az a könnyűzene, amiről beszélünk, nem a mi kultúránk talaján nőtt fel. Tetszhet a gospel, a spirituálé, a blues és a többi, de soha nem lesz egészen a miénk. Hogy van ennek olyan magyar kinövése már, ami akár értékadó is lehetne? Lehet, de a kultúrán ez nem változtat. A templomi zene alapvetően az európai műzene hagyományain nyugszik. Így például még a magyar népdalok is némileg idegenül hatnának ebben a környezetben. Hát még az amerikaiak? Aztán ott van a vagy-vagy lehetősége. Szeretnénk valamiféle műfaji egységet teremteni. Hogy fér össze a régi szlovák gyülekezeti éneklés az ifjúsági énekek egészen más hangzásvilágával? Legyen egy másik istentisztelet?

A templomi istentisztelet alatt most csak arra akarok gondolni, ami az egész gyülekezetet hívja egybe anélkül, hogy céltudatosan egyetlen réteg felé fordulna. Így vizsgálódásomból kizárom az ifjúsági istentisztelet rétegprogramját. A külön istentisztelet ebben az értelemben nem válasz. Másfelől egy nemrégiben népszerűvé vált tanulmány beszámol arról, hogy a templomban használt zene a lakosság parányi százaléka számára szeretett, és jóval közelebb áll hozzá az amerikanizált, rádióból megszokott zenei világ. Ez azonban globalizációban megfáradt lelkünknek nem érv, hiszen az istentisztelet maga is műfaji kuriózum. Benne a zene lehet nyugodtan régi és patinás. Esélyt – műfaji és kulturabéli aggályainkat elvetve – a régi zenék közül is sok kívül maradt

a templomon. Strauss kerincsgői például nagyon szépek és klasszikusak, de nem szakrálisak. A spirituálé és a gospel alapvetően is szakrálisnak tűnik. Tartalma azonban nem azt a kegyességet fejezi ki, amiben mi élünk. Emiatt tűnnek a spirituáléfordítások sokszor olyan butácskának. A mi hagyományaink bonyolultabb kegyességéről szólnak. Nem hiszem, hogy ennek kellene a dalokhoz hasonlítani, hanem fordítva. Vannak ilyen szép énekeink:

„Krisztus elfödött lábanyomát
kutatom rég,
rejtett csillagát, fénylik-e fenn
calahol még?”
(Scholz László)

Az egyik legfontosabb szempont tehát az, hogy kegyességünket tükröző szép szövegeink és a műfajon belüli szép zenéink legyenek. Nem hiszem, hogy ne találunk ilyet, de elrejtve, hiszen a kor még nem engedte letisztulni az értéktelenséget a megmaradó néhány értékesről. A másik szempont a közösségi részvétel. Ez számomra még fontosabb. Az az istentisztelet jó, ahol az emberek mindent együtt tesznek. Ez a zenére vonatkozik leginkább. Van ugyan a zenének olyan szakasza, amit csak hallgatunk – azt is együtt –, de nem ez a jellemző. Együtt énekelünk – ez az istentisztelet egyik legnagyobb értéke. A könnyűzene a mostani istentiszteletek legtöbbszörében bemutatott jellegű. Előáll egy kis zenekar, ifjúsági csoport, a gyülekezet pedig hallgatja. Tudna-e közös énekké válni ez a műfaj? Talán egy egyszerű motívum újra és újra való ismétlésével ki-

■ Koczor Tamás

sérhetnénk az improvizatív szólólistákat? Ezt szívesen csinálnánk? Hogy kell-e féltetni a régi zenét, hogy van-e esélye egy újabb műfajnak még a mi időnkben, nem elemzőktől függ. Az is igaz, hogy korunk sok tekintetben felelős az ilyen jellegű változásokért. A lelkeség megmutatkozásainak, sokféleségének kell berendeződnie a gyülekezet ünnepi istentiszteletébe tapintatosan és mély identitástudattal. Az Úristen kezében a szakrális nád megmarad, ha repedt is. Az istentiszteletre jövőknek azonban Isten iránti szeretete abban nyilvánul meg, hogy csak a legszebbet és legértékesebbet hozzák elé.

Luther Márton énekeinek gyűjteménye

Luther Márton jelentős zenei képzettséggel bírt. Lapról énekelt, lantán és fuvolán játszott, komponált. Négyyszólamú kórust írt a 118. zsoltár szövegére.

Zeneszemlélete pozitív. A zenét Isten ajándékának tartotta. A teológia után a legtöbbször ezt becsülte.

Álljon itt néhány idézet. Kántorbarátjának írta: „Ha szomorú vagy, ülj a háziorgona mellé, és játssz és énekelj, míg a szomorú gondolatok el nem távoznak...”

– „Hagyjátok, hogy zsoltárt énekeljek, hogy gyötörjem az ördögöt!”

Luther teljesen nyitott volt nemcsak a gyülekezeti és papi ének dolgában, hanem a többszólamú művészi kórus felé is. A Babst-féle énekeskönyv előszavában kifejtette, hogy a keresztyén ember tele van az evangélium feletti

Luther és a zene

örömmel, és ez készíti az éneklésre.

Alapvető látása ez: az istentiszteleten az Úr szól hozzánk igéjében, mi pedig felelünk neki éneklésben és imádságban. Luther korában a prédikációt kivéve a pap szinte mindent énekelt, a leckiákat is. Az éneklés jobban érzékelteti az igehallgatás esemény jellegét! A gyülekezet aktív bekapcsolása az énekléssel, a korállal történik. Luther 33 éneket írt, ebből mai Énekeskönyvünkben 26 szerepel. – Az istentisztelet Ábel háláldozata, és nem emberi engesztelőáldozat, nem „jócseslekedet”.

Luther a keresztyén ember számára igen fontos útmutatást adott a zene használatára. Nem lehet öncélú gyönyörködötetés, a lutheri teológiában a zene nem cél, hanem eszköz. Szavai azért döntőek, mert összekapcsolják az életet és a muzsikát. A zene, a hangszeres is, az igétől függetlenül, Isten ajándéka, amely a keresztyén embert segíti az Úr akarata szerinti életben.

Luther zeneszemlélete alapján nem meglepő, hogy utána főleg a XVII. században gazdag evangélikus zenei élet alakult ki. Diákkórus járja az utcákat, és korálok énekel, óránként harsonakorál szól meg az evangélikus városok templomtornyaiából. A legtipikusabb zenei forma a kantáta, amely nem más, mint „zenei prédikáció”.

A fejlődés csúcspontja Bach, akinek szoros kapcsolódása Lutherhez abban is nyilvánvaló, hogy az akkor már nem divatos Luther-énekek közül húszat felhasznál kantátaiban.

J. S. Bachot nem ok nélkül nevezik „zenélő lutheránusnak”, sőt újabban „második Luthernek” is.

Álljon itt befejezősül az a mondat, amely talán legjobban fejezi ki Luther zeneszemléletét:

„Isten a zene által is hirdeti az evangéliumot.”

■ Gács Aladár

A SZENTÍRÁS ÉS A ZENE

Nem véletlen helyezte Luther olyan magas polcra a muzsikát, amikor Isten különleges, közvetlen a teológiát követő ajándékának nevezte. Reformátorunk „sola scriptura” elve a zenéről való gondolkodását is átjárta. Ha pedig a Biblia oly fontosnak tartja az éneket és a hangszeres zenét, akkor az nem lehet véletlen. Így hát nem csak Márton atyánk tehetsége, jó énekhangja, hangszerértése és muzsikához vonzó kedve hozta ezt a magas értékelést, hanem az Írás tanúsága. Lutheránusok számára ezért a zene nem csupán emberi érzések, hangulatok vagy éppen indulatok kifejezése, hanem az Úristen eszköze. Ezért énekel az ószövetség népe, ezért zeng himnuszokat az újszövetségi ember. Ezért szólalnak meg a legkülönbözőbb hangszeres mindkét testamentum tanúsága szerint ott, ahol a Terepítő gyermekei együtt vannak, és ott is mindig, amikor Isten és népe találkozik. Végignézve azokat a bibliai igéket, ahol az énekre vagy muzsikára történik utalás, lehetetlen vállalkozás, hogy akár csak a leg-

fontosabbakat is idézzük, hiszen mind a 66 könyvet valami módon átszövi az új ének, az Istendicséret muzsikája. Bár a Genézis nem említi, meg vagyok győződve, hogy az édenkertben volt zene, hangzott a dal. Az a harmónia, az az összhang, amire a szerző utal, nyilvánvalóvá teszi ezt. A történeti korokat átfogó könyvek megemlékeznek egyéni dalokról és Isten népe közös énekléséről – a hétköznapiakban éppen úgy, mint emelkedett pillanatokban. A próféták írásai nemcsak Izrael énekeiről tanúskodnak, hanem utalnak a mennyei zenére, arra, hogy zengik az angyalok a Szent dicséretét, sőt arról is olvasunk, hogy Isten dalt énekel a szőlőjéről. Ennyire em-

beri képet csak azért mer használni a próféta, mert tudja, hogy rá lehet mondani az áment. Majd ott van az ószövetség énekgyűjteménye, ami később az egyház énekeskönyvévé is vált: a Zsolnárok könyve. Tele énekkel, tele hangszeresek biztatásával, tele fájdalomtól és örömtől áthatott muzsikával. S itt de-

rül ki a legfontosabb: ez az ének és zene nem divatos, vagy hagyományos muzsika, hanem az Isten népének és gyermekeinek új éneke. „Énekeljete az Úrnak új éneket, mert csodálatosan cselekedett”. A búneit – Isten közelében – felismerő ember, az Úr jóságát megtapasztaló, tetteit átélő ember pedig dalra fakad, halleluját énekel, szomorú dallamról vidám dicséretre vált. A szervezett gyülekezeti éneklés és a spontán dalolás végigkíséri az ószövetségi korokat, majd folytatódik a tradíciókat továbbvivő, de már a Megváltót megismerő újtestamentumi gyülekezetben. Jézussal kapcsolatban is előkerülnek az énekek, a hangszerek, de arról, hogy ő maga is énekel, csak egyszer tudósít az evangélium: dicséretet énekelve mentek ki nagycsütörtök éjjel az Olajfák hegyére...

Pál s a többi apostolok biztatnak arra, hogy lelki éneket énekeljen a gyülekezet, s közben feljegyzik az első gyülekezetek Krisztus-himnuszait. S azután következnek a „csücs” a Jelenések könyvének bemutatásában: Krisztus megváltott népe éneklé a Bárány énekét. Azt az új éneket, aminek már nem emberi az indíttatása, hanem egyedül a Lélek hangolja, szólaltatja meg, és vezényli. A Krisztus-dicséret ének folyamatosan zajlik a mennyei Jeruzsálemben, de visszhangzik a még földön vándorló nép ajkán. S ez az ének egybecseng. Hol hangszeresekkel, hol a hangszerek szolgáló királynőjével, az orgonával, hol pedig kíséret nélkül. De szívből. Megújult szívből. Biblia és zene így tartoznak össze – elválaszthatatlanul egymástól.

■ Hofenscher Károly

Tisztaban vagyok azzal, hogy veszélyes dolog darazsfészekbe nyúlni. Isten kijelentett igéjéhez ragaszkodva, tőle kérve bátorságot és bölcsességet, át kell gondolnunk: hogyan látjuk mi keresztyén szemmel Izraelt.

Egyszerre jelenti a népet és az országot. A Krisztus születése után 70-ben történt nemzeti katasztrófa után (a rómaiak leverték a zsidó háborút, Jeruzsálemet és a templomot porig rombolták) szétszóródott a népzöme a Birodalom területén. Egészen 1948-ig nem lehetett saját államuk. De addig is – bárhol is éltek a földön – mindig vágytak egykori hazájukba és Jeruzsálembé. Nem mindig vallásos indítékkal, de mégis az egyetlen valóban lehetséges hazának tekintették a Szentföldet. Forgaszorgalmi történelmi események eredményeként 1948-ban létrejött Izrael Állam, a zsidók igazi otthona. Ez a Dunántúlnál kisebb terület azóta is a világpolitika központjában áll. A zsidóságra és Izraelre nem néznek közömbösen az emberek: vagy gyűlölik (antiszemitizmus), vagy szeretik (filoszemitizmus). Hogyan lássuk mi, keresztyének ezt a rendkívül szövevényes kérdést? Néhány szempont alapján gondoljunk együtt!

1. A Szentírás világosan beszél arról, hogy a zsidók Isten választott népe. Természetesen ez nem jelenthet hamis önbizalmat és felsőbbrendűségi tudatot, mert a kiválasztottságuk arra szól, hogy a pogányok (nem zsidók) elé éljék – mintegy ígéhirdetésként – az ÚR ígretében bízó és törvényében adott rend szerint megélt életüket. Kiválasztottságukat gyakran félreértelmezték, ezért a prófétákon keresztül, de Jézuson keresztül is figyelmeztette őket Isten, sőt nemzeti tragédiáik az ÚR büntetéseként történtek.

IZRAEL

2. Izrael népéből született a Messiás, ahogyan azt az ÚR már Ábrahám ősatyának is megígérte. Jézus tehát – mint teljesen Isten, de teljesen ember – zsidó volt. Ráadásul Izrael egész addigi történelmében Isten készítette elő Krisztus előjvetelét.

3. Bár nem ismerték fel Krisztusban a Messiást, ez nem jelenti azt, hogy Isten levette róluk kezét, és érvényét veszítette volna a velük kötött szövetsége. Pál apostol rómaiakhoz írt levelében sokat foglalkozik e kérdéssel. „Ha egyesek hitlennek voltak, vajon az ő hitlenységük megszünteti-e Isten hűségét? Szósinus róla!” (Róm 3,3-4) Viszont akár zsidóknak, akár nem zsidóknak egyetlen utunk van az üdvösségre: Krisztus, aki maga az út, az igazság és az élet. Hamis

Izraelre úgy kell tekintennünk, mint Isten akaratából idősebb testvérünkre.

népe: az Egyház. Semmi nem adhat elég okot arra, hogy ezt megtagadjuk. Két testvér között lehet gyakran rossz a kapcsolat, de testvérvoltunk változatlanul tény marad. Izraelre tehát úgy kell tekintenünk, mint Isten akaratából idősebb testvérünkre!

6. Ez természetesen nem jelentheti azt, hogy a bűnt nem-bűnnek, a rosszat jónak tartsuk Izrael népének életében. Erős a kísértés egyes keresztyén körökben arra, hogy, amit a mai Izrael rosszul tesz a politikában, a gazdaságban, azt is valamiképpen igazolni próbálják.

7. Világosan kell látnunk több párhuzamot a zsidóság és a keresztyénség életében. Nem tagadhatjuk le, hogy a Nyugaton kozmopolitizmusnak, Keleten internacionalizmusnak nevezett gondol-

kodás és életvitel fő mozgatói azok a „se Istenem, se hazám” zsidók, akik az Úrtól elszakadva talajt vesztetté lettek. De

nem éppen ennyire önmagukat és közösségeiket elvesztő emberek a Krisztusnak háttal fordító látszat-keresztyének!

8. Ebből következik a konklúzió: Istennek két választott népe van ma is: a zsidóság és a keresztyénség. Mindkettőre igaz: ha hitben él, áldás élete embertársai számára. De az Úrban nem hívő és nem az Ő útján járó zsidó, valamint a Krisztusban nem hívő és nem az Ő útján járó keresztyén élete rengeteg gondot, bajt, szenvedést okoz a környezetének. Sajnos sok példát találunk erre az egyháztörténetben, de napjainkban is. Zsidó és keresztyén egyaránt csak Istenben bízó és megélt hittel lehet helyén a világban.

■ Kovács László

Egy asztalnál az iszákos, az orvos és a lelkész

Gyógyítók és gyógyultak (balról a negyedik, kockás ruhában: Dr. Sárkány Angyal)

Magyarországon egymillió alkoholtbeteg tartanak számon. Legalább 3-4 millió ember életét érinti ez a nyomorúság. Rengeteg következménye van: pénztelenség, testi, lelki, szellemi leéptülés, családok szétesése. Szarvason, a Középhalmi Misszióban közel 15 éve folyik egy szolgálat. Egyik „motorja” Dr. Sárkány Angyal orvos, aki most már nyugdíjas, de nagy odaadással végzi továbbra is az iszákosokat gyógyító szolgálatot.

Kedves doktornő, kérem, beszéljen a szolgálat kialakulásáról!

Gyógyító orvosként egyre több betegnél észleltem alkoholtartalmat, sőt idült alkoholizmust. Megaláznak tűnt számomra a kényszerelvonó kúra. Nagyfőrra elmenve láttam a börtönterápia drasztikus voltát. A betegek gyógyulás helyett visszaestek, sőt gyógyszerfüggővé váltak. 1984-ben a Fóti gyógyító alkalmon szolgáltam és megértettem, hogy ezt a betegséget az orvos egyedül nem tudja meggyógyítani, de Krisztus szabadító kegyelmét elfogadva lehetséges. Így a

szarvasi Ótemplomi gyülekezeti terembe 1984-ben Nobik Erzsébet lelkésznel összehívtuk az alkoholbetegeket és a gyulai, szarvasi alkohológusokat. Megegyeztünk a betegekkel, aki az „egyházi gyógyító” alkalomra jár, mentesül a kényszerelvonó kezelés alól. Hentente tartottunk foglalkozásokat, ahol a szükséges gyógyszeres ellátásban is részesültek.

Ezenkívül 1984-1992-ig Fót, Tápiószéle, a református testvéreink meghívására Mátraszele, Bükkszentkereszt, Berekszentkereszt Kaposzkecső, majd 1988 után a dömösi sanatóriumba hetes gyógyuló alkalmakra vittük betegeinket.

1992-ben a középhalmi egyházi iskolánkat visszakaptuk, ezt alakítottuk át 64 férőhelyes konferenciaközponttá.

Ebben a missziói központban jelenleg milyen munka folyik?

Évi három gyógyító konferencia, alkalom nagycsaládosok részére, valamint az alkohol és egyéb betegséggel küzdő szülők gyermekeivel is foglalkozunk, s idősek részére csendes hetet tartunk.

Mit jelent az, hogy gyógyító konferencia?

Testi-lelki gyógyítást egyaránt magában foglal.

Tehát bármilyen alkoholbeteg jöhet ide?

Így van, a detoxikálástól kezdve min-

den kezelést megkap, éjjel-nappali szolgálat van. Lelkészekkel együtt egyénileg foglalkozunk a betegekkel. Ezen kívül vannak szabadult betegeink, akik segítenek szolgálni bizonyágtételrel, és fizikai munkában is részt vesznek.

Hogyan lehet megszabadulni az alkohol rabságából? Létezik olyan, hogy valaki betegen jön a konferenciára, és néhány nap múlva gyógyultan távozik?

Ilyen eset is volt, de előfordult olyan is, hogy a beteget először megfelelő állapotba kellett hoznunk, hogy egyáltalán kontaktusba kerülhessünk vele. Néhány nappal később, mikor látta, hogy itt semmi kényszer nincs, érezte, hogy emberszámba vesszük, tudatosan kereste ő is a gyógyulás útját. Van, aki két, esetleg három alkalom után lesz szabad.

Egyszer az egyik lelkész egy nagyon

rossz állapotban lévő részeg juhászt hozott, akit elsősegélyben részesítettünk. Másnap reggelinél a következőket mondta: „Ez nem igaz, hogy Magyarországon vagyok, mert ilyen nincs, hogy én, az iszákos egy asztalnál üljek az orvosokkal, lelkészekkel Isten igéjét hallgatva.” Isten csodálatosan munkálkodott benne, így gyorsan javult. Aznap a tékozló fiú története volt soron, és ez az egyszerű juhász azt mondta: „Én vagyok a tékozló fiú, aki a disznó vályujánál voltam”.

Hogyan válik valaki alkoholistává? Genetikailag öröklődik-e, esetleg beleviszik egymást a fiatalok?

Fiatalok körében divat inni, így ők be-

leviszik egymást. Egy felmérést készítettem 17 évesek körében, és az egyik kérdés úgy szólt, hogy ki vesztette már el az önkontrollját ivás következtében. A 17 megkérdezett közül mindössze ketten nem ittak szesziszalt. Tehát egyrészt divat, de sokszor szülői példa is. Egyre többet isznak, tetszik nekik ez az állapot. Ezek a gyerekek vagy céltalanok, vagy a sok otthoni trauma miatt menekülnek az alkoholhoz. Nem lebecsülni és szidalmazni kell őket, hanem szeretni és segíteni rajtuk.

Mit tud tanácsolni azoknak, akik valamilyen tragédia következtében fájdalomcsillapítót keresnek az alkoholban?

Itt Szarvason például a temetést követően a lelkész elmegy a családhoz, és elhívja őket a gyülekezetbe. Akik eljönnek, azoknál nem áll fenn a veszély, hogy alkoholizmusba sülyednek. Sajnos, aki sokéves együttélés után veszti el a párját, nagyon könnyen az ivásba menekül. Rájuk különösen oda kell figyelniük. Még ha volt is valamilyen vallásossága, egy ilyen gyászreakció során az italhoz nyúlhat. Számukra is szervezünk konferenciákat.

Az orvosi segítség önmagában nem elég a szabaduláshoz. A gyógyszer és a többi mind csak mankó. El kell fogadniuk Jézus szabadító kegyelmét, és az ivás okai mögött rejülő lelki kudarcokat is gyógyítani kell, de sohasem az alkohollal!

Ha a doktornő magas pozícióban lenne, min változtatna az egészségesebb élet érdekében?

Egészségügyi vonalon az orvosokat felvilágosítanám, hogy az alkoholizmus nem egyszerűen egy betegség, hanem nagy lelki „hasadékok” takar, amire oda kell figyelni. Az orvosoknak példát is kellene mutatniuk, mert milyen orvos az, aki maga is iszik, és így mondja az alkoholista betegének, hogy ne igyon?

Mit tud tanácsolni a lelkészeknek, hogyan kezelik a problémát?

Elsősorban a teológián hívnám fel a hallgatók figyelmét, hogy az alkoholbetegekre különösen oda kell figyelni. Ha majd kikerülnek egy gyülekezetbe, ne hagyják, hogy ezeket az embereket kiközösítsék, lenézzék! Szeretetre van szükségük.

Hallottam, hogy a doktornő számára emlékezetes az az eset, mikor először mosta ki egy ember gyomrát.

Kezddő voltam. Behoztak egy eszméletlen, alkoholmérgezett beteget. Kimostam a gyomrát,

Az orvosi segítség önmagában nem elég a szabaduláshoz.

magához is tért. Felült, és a következőket mondta: „Kérjütek az állásomból, az utolsó fizetésemem vettem fél liter konyakot, és a doktorkisszony meg azt is kimosta belőlem.” Bennem maradt a lelkifurdalás, hogy bár pillanatnyilag megszabadítottam őt az alkoholtól, de nem adtam helyette semmit. Évekkel később rájöttem, hogy nem lehet egyszerűen gyógyszerrel kezelni az alkoholizmust. Hallottam a rádióban egy istentiszteleten Borbély Bélát beszélni arról, hogy Isten kegyelméből Jézus Krisztus által meg lehet szabadítani ezeket a betegeket. Ekkor határoztam el, hogy ezt a szolgálatot szeretném folytatni.

Többször is említette, hogy Jézus Krisztus az, aki szabadulást tud adni. Hogyan ismerte meg Őt, és mit jelent az ön számára?

Egyrészt itt Szarvason Zátonyi lelkész úr konfirmációra való felkészítése, másrészt Túrmezei Erzsébet testvérünk lányorái jelentették számomra az alapot. Ez egy hosszabb folyamat volt. 1940 májusában, mikor először vettem úrvacsorát, azt tényleg Jézustól kapott személyes bocsánatként éltem meg, és azóta tudom, hogy mindig velem vándorol utamon.

■ *Szeverényi János*

Krisztus vagy Messiás?

Első látásra furcsa ez a kérdés, hiszen mindkettő a mi Megváltónkra utal és ugyanazt jelenti. De nem így van ez Izraelben és azokon a helyeken, ahol ezen kívül is vannak zsidó nemzetiségű Krisztushívők.

A Norvég Misszió szervezésében az izraeli Messiáshívő gyülekezetekkel vertük föl a kapcsolatot nemrég, és ranulmányoztuk életüket, tanításukat. Ezek a közösségek nem akarják fölvenni a „keresztény” nevet, és nem akarnak egyik keresztény felekezethez sem csatlakozni. Azt mondják, hogy a kereszténység történeti formájához az évszázadok során anynyi bűn, hamisság, háborúskodás tapadt, hogy honfitársaik számára a missziójukban nem lenne vonzó magukat így nevezni. Ezért „Messiáshívők” és Jézus Krisztust az eredeti megszólítás szerint „Jesúa Hamasjáh”-nak mondják. Több száz Messiáshívő gyülekezet jött létre Izraelben, melyek egymástól függetlenek. Az egy-két főstől kezdve több száz lelkes gyülekezetek is léteznek. Taggá a megtérésük után, személyes döntéssel és felnőttkereszténységgel lesznek a hívők. Nagyon fontos a gyülekezetek életében a tanítás, hiszen sok országból, különböző körülmények közül érkeztek az Ígéret Földjére. Ezért az ígéhirdetések alapján véve igei tanítások, melyek általában minimum

egy óra hosszat tartanak. A gyülekezet nagy figyelemmel hallgatja, miután már előtte fél-másfél óráig dicsőítő énekeket énekeltek. Nagyon tartalmasak és elevenek a prédikációk. Náluk valóban el lehet mondani: nem az az ígéhirdetés a hosszú, amelyik sokáig tart, hanem amelyik unalmas. (Kivéve azt az egyetlen alkalmat, amikor csak héberül folyt az ígéhirdetés és nem volt elég tolmácskészülék.) Mivel sok gyülekezet megalapításánál a Norvég Misszió is közreműködött, így többfelé érződik ígéhirdetésükben az evangélikus hatás, pozitív értelemben. De vannak egészen karizmatikus vagy formailag a zsidó vallás felé hajló közösségek is. Mindenesetre a Bibliához és a Messiáshoz való ragaszkodás és a buzgó hit kőri össze őket. Még a nekünk hosszú istentiszteletek után is együtt maradnak közös étkezésre és beszélgetésre. Az alkalmak nyelve a közösség eredetétől függ. A közelmúltban egymillió orosz is kivándorolt Izraelbe. Az ateista környezet után nagy volt a lelki éhség, és sokan közülük csatlakoztak a Messiáshívőkhöz. Így vannak orosz nyelvű gyülekezetek is, ahol pl. az ének szövegét héberül kivetítik, és mellette ott áll cirill betűkkel, fonetikusán átírva ugyanaz az ének. Vannak orosz nyelvű folyó, majd orosz-angol, orosz-héber, végül csak héber nyelvű istentiszteletek. Így próbálnak közelíteni őseik elfeledett nyelvéhez. És ugyanez a sorozat látható a lelkes etióp és más közösségek nyelvvel kapcsolatosan is. De a társadalom is ugyanebben a több-

nyelvűségben él, azzal az igyekezettel, hogy a következő nemzedék tökéletesebben beszélje saját, hivatalos nyelvüket. Templomaikon és bennük nincs kereszt (az elején említett okok miatt). De középen ott áll a menóra, meggyújtott mécesekkel. (A vallásilag zsidók is használják a menórát, de nem gyújtják meg. Azt mondják, hogy majd csak akkor teszik ezt, amikor eljön a Messiás.) És ha belép egy zsidó a Messiáshívő templomba és meglátja az égő menórát, az kész bizonyossággal, mert arra utal: már eljött a Messiás. És ha meghallgatja az ígéhirdetést vagy a Messiáshívők bizonyosságtételét, eljuthat odáig is, hogy felismeri: valóban eljött. A zsidómissziót a norvég evangélikusok azzal a gondolattal kezdték az 1800-as évek közepén, hogy „a zsidók adták nekünk a Megváltót, mi is kötelesek vagyunk nekik most a Megváltóról tanúskodni.” Úgy mondják, hogy személyválogatás lenne nem végezni ezt a missziót, mert mindenkinek kötelesek vagyunk hirdetni az evangéliumot. Őnekik is szükségük van Jézusban a bűnbocsánatra, szabadításra és az örök életre. Most már a Messiáshívők is végzik ezt a szolgálatot népük körül. – Mi is végezzük, először magunk körül, a mi hazánkban, majd az Úrtól kapott elhívás alapján egyre tágabb körben ezt a szép feladatot, melyet Jézus Missziói Parancsa tár elénk.

■ Széll Balázs

Gondolatok a külmissziói konferencia után

Olyanok voltunk, mint egy gyülekezet: fiatalok és öregek, gyermekek, felnőttek együtt a piliscsabai EKME-konferencián. Egy közös tulajdonságunk volt: többé-kevésbé érdeklődünk a külmisszió

ügye iránt. Mivel az Evangélikus Élet hasábjain már olvasható volt a program és az előadók neve, most inkább a résztvevőkre figyeljünk. Vajon mit keresnek a bortal, bizonytalanul lépcsőző idős bácsik és nénik a 10-16 éves gyerekek között? – ez a kérdés elsősorban a tinikben merült fel. Mit keresnek?

Talán nosztalgálnak és emlékeznek arra az időre, amikor ők ismerték meg Krisztust, és feltámadt bennük a HÍR továbbadásának igénye: a külmisszió iránti felelősség? Talán találkozni szeretnének régi testvéreikkel, akik Békéscsabától Celldömölkig vagy Pécestől Nyíregyházáig élnek szerte ez országban, vagy örülni erdélyi vendégeinknek, akiknek vezetőjét, Mátyás Etelkát már jól ismerik.

Talán vágyódnak az együtt-imádkozásra, az ígéhallgatásra, és szeretnének a missziói gondolkodásban, a misszió ismeretében is előrehaladni.

És miért jöttek a fiatalok? Hiszen nemcsak a nagyszülők, szülők által elhozott gyermekek, hanem szolgálatra kész fiatalok is voltak közöttünk. Volt, aki orgonált, aki gitározott, éneket tanított. Volt, aki gyermektábor vezető volt, szerepjátékot, írt és tanított be. De kiscsoportos foglalkozásainkon megtárgyalták a külmisszió mai lehetőségeit is.

És mit kaptak a gyermekek? Jó hangulatú táboriglalkozásokat, fürdést és táborúteret, gyereknyelven elmondott reggeli áhitatokat, sok játékot, éneket. És adtak az idősebbeknek reményt arra, hogy lesz utánpótlás. A misszió ügye nem hal el egyházunkban.

A reggeli ígéhirdetés témája a kis Sámuel története volt. Ennek alapján szeretnék figyelmeztetni minden idős testvért, hogy soha se mondja – Éli módjára – a fiataloknak, akit Isten már felébresztett: Menj és aludj tovább, hanem tanítsa őket a jó feleletre:

Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!

■ Bencze Imréné

Magyarországon járt Ed Kramer, az Interserve Europe elnöke

A mai, „toleranciától” hangos, relativista világban nem divat a misszió, a bizonyosságtétel. Aki azonban megismeri az élő Úr Jézust, annak nem lehet kérdés, hogy van-e más út az üdvösségre. Ha pedig meggyőződünk róla, hogy így van, akkor ezt nem hallgathatjuk el. Továbbadjuk hiteles életünkkel, munkánkkal, szavainkkal. Van, aki szűkebb környezetében teszi ezt, de vannak olyanok is, akiket az Úr messzebbre hív.

Az Interserve olyan missziói szervezet, mely a világnak azon részére igyekszik elvinni az Evangéliumot, ahol az a legkevésbé ismert, és ahol a bizonyosságtévőket és az egyházat ma is megkülönböztetik, sőt üldözik; Észak- Afrikába, Közép-Keletre, Közép- és Dél-Ázsiába. Ezekbe az országokba keresünk képzett szakembereket, akik munkájuk mellett, életükkel és szavakkal is Jézus követői lehetnek. Leherőség van néhány hónapostól egészen az éveken át tartó külde-

tésre. Több munkalehetőség (például: ipar, mezőgazdaság, oktatás, egészségügy, üzleti élet, igazgatás terén) vár most is betöltésre. Pályakezdő vagy tapasztalt szakemberek, de újakat kereső fiatalok számára is van számtalan lehetőség a szolgálatra. Alapfeltétel azonban a gyülekezeti, egyházi elkötelezettség és angol nyelvtudás. A hosszabb távú szolgálatnál javasoljuk, hogy bibliai, teológiai képzésben is vegyen részt a misszionáriusjelölt. Az Interserve már több mint százötven éve küld misszionáriusokat a nehezen elérhető országokba, minden esetben a kormányok tudtával és gyakran kifejezett kérésére, hiszen az elkötelezett, hívő szakemberekben nem csalódnak. Minket, magyarokat is várnak ebbe a szolgálatba. A nagy parancsolat bennünket is kéri. Ha mi magunk nem is mehetünk messzire, legyünk követek ott, ahová állított bennünket az Úr! Mindenképpen imádkozzunk a külmisszió szolgálatáért! Az érdeklődők forduljanak az EKME képviselőihez, vagy látogassák meg az www.interserve.org honlapot!

■ Jó András

EGÉSZEN A VILÁG VÉGÉIG NOREA Médiamisszió

A médiamisszió az evangéliumhirdetés modern formája, amely akkor igazán hatékony, ha meg tudja szólítani korunk emberét. A rádió olyan hívívő, amely nem ismer határokat.

A közelmúltban apró változás történt a NOREA elnevezésében. Szembe kellett néznünk ugyanis azzal a ténnyel, hogy szolgáltatunk már nem csupán a rádiómissziót jelenti, hanem egyaránt érinti a rádiót, a televíziót és az Internetet is. Ezért amikor élünk a média különböző formái nyújtotta lehetőségekkel, akkor médiaszolgáltatásról vagy médiamisszióról kell beszélnünk, s ez tükröződik az új névben – NOREA Média Misszió.

Mi áll a háttérben?

A világmmisszió elkerülhetetlenül a médiára irányítja a figyelmet, hiszen a rá-

A NOREA munkatársai

dió és televízió olyan embereket is meg tud szólítani, akikhez a hagyományos misszionáriusok nem jutnak el. A mondas úgy tartja, hogy aki a világot akarja megszólítani az evangéliummal, annak rádióra van szüksége. Ma azonban – átfogalmazva az eredeti mondatot – inkább médiáról kell beszélnünk, mert nem hagyhatjuk figyelmen kívül a tévét és az Internetet sem. A rendelkezésre álló eszközöket úgy kell használni, hogy akiket elér az evangélium, azok üdvösségre jussanak, növekedjenek a keresztény hitben, és kövessék Jézus Krisztust.

Mi jelenti az alapot?

A NOREA eredetileg a norvég keresztényeket szándékozott megszólítani. 1956-ban ugyanis néhányan felismerték, hogy milyen kevés keresztény műsor hallható a rádióban. Abban az időben csupán egyetlen – állami tulajdonban lévő – rádióadó működött az országban, tévécsatorna pedig még nem is volt. Mára persze már megváltozott a helyzet, és lehetőség van helyi – magánkézben lévő – adók alapítására is. Egyértelmű, hogy az otthoni szolgálat

jelentheti a kiindulópontot a világméretű misszióhoz, mert azok a hívek támogatják igazán – gondolatban és anyagiakban – a világmmissziót, akiket magukat is átvitt az evangélium. Ezért rádiós és televíziós szolgálatunk az egyház növekedéséhez is hozzájárul – erről azonban hosszasan lehetne beszélni. A Lélektől áthatott programok tehát nemcsak új embereket képesek megszólítani, hanem a régieket is erősítik hitükben.

A világ végéig

Az evangélium nem olyasmi, amit az ember megtart magának. Az Úr parancsba adta tanítványainak a missziót, azaz, hogy hirdessék evangéliumát a föld végső határáig. Jézus hozzájuk lépett és így szólt: „Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete el tehát, tegyete tanítványá minden népet, megkeresztelje őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.” (Mt 28,18-19) Ez a missziói parancs lett ismét hangsúlyos a hatvanas években, amikor Norvégiában elkezdődött a magyar rádiómisszió. Terray László lelkész volt az első, aki a Norea oslói stúdiójában fo-

lyamatosan készítette a magyar adásokat. A Norea számára ez volt a kiindulópont az idegen nyelvű műsorokhoz. Azóta sok minden megváltozott, és szolgáltatunk olyannyira megnőtt, hogy ma már harminc nyelven támogatunk programokat. Elkötelezettségünk oka elsősorban az Istentől való elhívás, másodsorban pedig a hallgatói visszajelzések, amelyeknek ezrei jutnak el hozzánk. Ezek ösztönzik a norvég híveket a támogatásra.

Ma a média az egyetlen olyan eszköz, amelynek segítségével valóban az egész világ megszólítható. Nagy a feladat, és kihívást jelent a különböző országok keresztényei számára, ha valóban tartani akarják magukat az Úr Jézus akaratához, és eljuttatni az evangéliumot a világ minden tájára. Mert végül Ő viszza fog jönni az ő népéhez, és az a nap majd az öröm, a dicsőítés és a hálaadás napja lesz.

Martin Birkekal
(Fordította: Hulej Enikő)

HITVALLÁSOK az ezredforduló Amerikájában

Baltimore-i Deklaráció (1991)

A keresztyén egyház történetében voltak időszakok, amikor az evangélium tisztasága és lényege erőteljes kulturális, filozófiai vagy vallási támadásnak volt kitéve. Ilyen időszakokban szükségessé vált, hogy a keresztyén hívők – különösen is lelkészek és igehirdetők – nyilvánosan és egyértelműen vallják meg a hitet, „amely egyszer a szenteknek adatott” (Júda 3), s hogy ezt a hitet az egyházba beszüremkedő eretnek-ségek és teológiai tévedésekkel szemben újra megfogalmazzák. Ezáltal az egyház Jézus Krisztus evangéliumának mélyebb megértéséhez jut el, s a világban való küldetése által az egyház közösségi identitása is megerősödik.

Mi az alulírottak mint az Amerikai Egyesült Államok Episzkopális Egyházának megkeresztelt tagjai úgy látjuk, hogy egyházunk életében, amelyben szolgálunk, most következett el ilyen időszak.

Manapság mindenütt a hit olyan revíziójával találkozunk, ami nem összeegyeztethető az evangéliumi, apostoli és katolikus tanúságtétellel, s egyre nagyobb számban fogadják el egyházunk lelkészi és világi vezetői. Az inkluzivitás és a pluralizmus nevében egy új paradigma jelenik meg, amelyik nyíltan vagy burkoltan elveti a történelmi hitvallások és az egyetemes zsinatok tanítási normáját, s amely megpróbálja relativizálni vagy egyenesen megszüntetni a Szentírás meghatározó és evangéliumi tekintélyét. Ez a paradigma az egyház számára új történet, új nyelv bevezetését kezdeményezi. A modernitás önmagát végtelenül gerjesztő, véget nem érő „kinyilatkoztatásai” helyettesíteni kívánják, és kritikával illetik azt a történelmi kinyilatkoztatást, amelyet a Szentháromság Istene a zsidó Jézus Krisztus szavai, életében végzett cselekedetei, halála és feltámadása által adott.

Saját bűnösségünk s e felhívás lelki veszélyeinek tudatában vagyunk, alázattal és imádsággal hívjuk fel az egyházat, hogy forduljon vissza, és maradjon hűséges ahhoz az evangéliumhoz, amelyet Jézus Krisztus az apostolaira bízott. A lelkészeket is

arra biztatjuk, hogy bátran vallják meg a Szentháromságba vetett hitet, amelyre ordinációjukkor esküt tettek. Tüdjük, hogy az ilyen hitvallás személyes és hivatalbeli rizikóval járhat a jelen helyzetben, de meg vagyunk arról győződve, hogy annak az evangéliumnak a tisztasága és lényege forog kockán, amely a világ egyedüli reménye és megváltása. Az Úr arra szólít fel bennünket, hogy hűségesek legyünk Őhozzá, egyedül Őhozzá. Az alábbiakban hitünk megfogalmazását adjuk közre. Ez nem átfogó hitvallás. Azokat a kritikus teológiai pontokat fogalmazza meg, amelyek hitünk szerint a jelenlegi válság mélyén húzódnak meg.

I.

„Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön. Elmercvén azért tegyetek tanítvánnyá minden népeket, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek” (Mt 28, 18-20)

A feltámadott Úr parancsa és mandátuma alapján Jézus Krisztus egyháza azt a megbízást kapja, hogy tanítványokat kereszteljen meg az Isten kinyilatkoztatott nevében: Atya, Fiú, Szentlélek. A megfelelő név hűségesen azonosítja a Megváltót a Szentírás Urával. Amíg emberi nyelvi formulák képtelenek kimeríteni a kimondhatatlan istenség titkát, ez a hármas megszólítás, amelyet a feltámadott Krisztustól kaptunk, helyesen megnevezi a Szentháromság három személyét, amint az a bibliai történetben feltárul előttünk, és egyben összefoglalja a Krisztusban elnyert apostoli tapasztalatot. Ha elvetjük, félretesszük, vagy marginalizáljuk a trinitárius elnevezést, akkor kiszakítjuk magunkat abból a történetből, amelyik alakítja, és meghatározza az egyház azonosságát; végső soron elszakítjuk magunkat Izrael Istenétől. Ezért kell a keresztiségkor megvallani a Szentháromság nevét, s ez a név helyes módon taglalja a keresztyén egyház liturgiáját és imádságos életét. Ezért tehát helyes, hogy az Atyához a Fiú által, a Szentlélekben imádko-

zunk. Amint Nagy Szent Basilius mondta: „Abban a formulában kell megkeresztelkednünk, amit kaptunk, azt a hitet kell megvallanunk, amiben megkeresztelkedtünk, s amint megvallottuk hitünket, adjuk hálát az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek”.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy Isten nem páratlanul és egyértelműen nyilatkozta magát ki Jézus Krisztusban, hogy szabadon félretelhetjük, vagy figyelmen kívül hagyhatjuk az Atya, Fiú, Szentlélek kinyilatkoztatott nevét, s olyan istenséget imádunk, akinek a nevét és képeit az a bűnbeesett képzeletünk teremti, amelyet az evangélium és a bibliai kinyilatkoztatás által meg nem tisztított világi kultúra sugall.

II.

„Kezdetben teremté Isten az eget és a földet. A föld pedig kietlen és pusztta volt, és sötétség volt a mélység színein, és az isten lelke lebegett a víz felett. És mondta Isten...” (Gen, 1, 1-3)

„Régenete fundáltad a földet, s az ég eké a te kezdednek munkája. Azok elvesznek, de te megmaradsz; mindazok elaculnak, mint a ruha; mint az öltözet, elváltoztatod azokat, és elváltoznak. De te ugyanaz vagy, és a te esztendeid el nem fogynak”. (Zsolt 102, 26-28)

A három személyű Isten a szent teremtő, aki saját szavával úgy szól, hogy az univerzumban létezés lesz a semmiből (ex nihilo). Ő mindenek Ura, minden szempontból felette áll teremtésének, mégis immanens módon aktív abban, s úgy kormányozza, irányítja azt, hogy eszkatológiai beteljesedést nyerjen el a királyságban. Mint teremtő szabadon cselekszik a saját univerzumában, ám mégis gondviselészerűen és csodálatos módon beteljesíti terveit és céljait.

Elutasítjuk a monizmus hamis tanítását, amely a teremtőt és a kozmoszt egymástól függő, elválaszthatatlan egységnek fogja fel, mintha a világ Isten teste lenne, ami az isteni szubsztanciából született, s ezért isteni. Elutasítjuk ugyanakkor a deizmus hamis tanítását is, amely elválasztja a teremtőt az ő teremtésében való fenntartó, megváltó és beteljesítő munkáját.

III.

„Kezdetben volt az ige, s az ige Istennél volt, és Isten volt az ige. Ez kezdetben Istennél volt. Minden általa lett, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Őbenne volt az élet, és az élet volt az emberek világsága... És az Ige testté lett és lakozott mi közöttünk (és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének a dicsőségét), aki teljes volt kegyelemmel és igazsággal... És az ő teljességéből vettünk mindnyájan, kegyelmet is kegyelemért. Mert a törvény Mózes által adatott, a kegyelem pedig és az igazság Jézus Krisztus által lett. Az Isten soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, aki az Atya kebelében van, az jelentette ki őt” (Jn 1, 1-4, 14, 18-18)

„Mindent nékem adott át az én Atyám, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya; az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és akinek a Fiú akarja megjelentetni”. (Mt 11, 27)

A názáreti Jézus Isten. Ő a testté lett ige, az isteni Fiú megtestesítője, valóságos Isten és valóságos ember, „egylényegű” (homousios) az Atyával és a Lélekkel. Az istenség és az emberiség e csodálatos egységében a három személyű Isten tökéletesen és határozottan kinyilatkozta magát. Krisztusban, s egyedül őbenne, szabadon megismerhetjük az igaz Istent a maga immanens realitásában, szabadon részesülünk a Fiú istenismeretében a Szentlélek által. Minden történelmi sajátosságával együtt a megfeszített és feltámadott Úr ezért a forrása és alapja az élő Istenről szóló tudásunknak. Örvendezünk, hogy három személyű Isten önmagát ajándékozta nekünk a Jézus

Krisztusban, és Jézust az örökkévaló igének nevezzük, aki megítél minden igehirdetést, tanítást, teológiát, cselekedetet, imádságot és rítust. Elismerjük, hogy Isten szabadon kommunikálja magát sokféle módon az embereknek ezen a világon; de valljuk, hogy az Istenről szóló megmentő tudás az ő benső szentháromsági életén belül csak a megtestesült Fiú, Jézus Krisztus, az Istenember által lehetséges.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy Jézus Krisztus csak egy kinyilatkoztatása és manifesztációja Istennek, hogy vannak más, politikai, ideológiai, kulturális, vallási jellegű kinyilatkoztatások, és más tapasztalatok, amelyekre úgy kellene tekintenünk, mintha azok az igaz Istenről szerzett tudást közvetítenék.

IV.

„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam” (Jn 14, 6)

„Ez ami kő, melyet ti építők megvetettetek, amely lett a szegletnek fejvé. És nincsen senki másban üdvösség: mert nem is adatott emberek között az ég alatt más né, mely által kellene nekünk megtartatnunk” (ApCsel 4,11-12)

Megtestesülése révén Jézus, a zsidó, az Atya örökkévaló Fia magára vette a mi emberi természetünket, amit megtisztított és meggyógyított a Szentlélek erejével, amit megváltott a bűntől és a haláltól a golgotai kereszten hozott halálával, amit örök életre támasztott fel feltámadásával, amit bevont a Szentháromság Istenség életébe, amióta a mennyben és az Atya jobbján ül. Ezért Jézus, akit Krisztusnak neveznek, a világ megváltója, az egyedüli közvetítő Isten és az emberiség között, akiben hit, bűnbánat és keresztség által bűnbocsánatot, a Lélek által újjászületést és a királyságban örök életet nyerünk. Bár mi azt nem tudjuk megítélni, hogy a mindenben szent és kegyelmes Isten elviszi-e azoknak az üdvösséget, akik nem hallják és hiszik az evangéliumot, mégis határozottan hirdetjük, hogy Jézus az egész emberiség igaz Ura és megváltója, s ezért magunkra vállaljuk Urunk missziói parancsát, hogy az evangéliumhoz illő szenvedéllyel hirdessük a világnak az örömezenetet. Ha megtagadjuk a Jézus Krisztus abszolút uralmába vetett történelmi meggyőződést, és azt, hogy az üdvösséget egyedül ő közvetíti, akkor az egyház evangéliumi misszióját a maga szívéből és vitalitásából fosztjuk meg.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy az emberiség megváltása Isten szuverén cselekedetéből és kegyelméből szükségtelen lenne, vagy azt, hogy megváltást Jézus Krisztus kiengesztelő halálán és feltámadásán kívül is el lehet nyerni. Eluta-

sítjuk azt is, hogy Jézus csak egy a megváltók közül, vagy azt, hogy csak a keresztyének megváltója, és nem az egész emberiségé.

V.

„Eljön az óra, amikor sem nem ezen a hegyen, sem nem Jerusszálemben imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, amit nem ismertek, mi azt imádjuk, amit ismerünk: mert az üdvösség a zsidók közül támadt. De eljön az óra, és az most vagyon, amikor az igaz imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát: mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádlóit.” (Jn 4, 21-23)

„Mert nem akarom, hogy ne tudjátok atyánfiúi ezt a titkot, hogy magatokat el ne higgyétek, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak részben történt, ameddig a pogányok teljessége bemegyen. És így az egész Izrael megtartatik... Az evangéliumra nézve ugyan ellenségek tiérettetek; de a választásra nézve szerelmeitek az atyáéért. Mert megbánhatatlanok az istennek ajándékai és az ő elhívása. Mert amiképpen ti egykor engedetlenkedtetek az Istennek, most pedig irtalmasságot nyertek az ő engedelenségök miatt: Asonképpen ők is most engedelkenedtek, hogy a ti irtalmasságba járókatok folytán ők is irtalmasságot nyerjenek.; Mert az Isten mindeneket engedelenség alá rekesztett, hogy mindeneken könyörüljön.” (Rm 11, 25-26, 28-32)

Amikor a Szentháromság Isten elhívta Ábrahámot, és szövetséget kötött Mózeszel a Sínai-hegyen, akkor magához vonta Izrael népét, hogy szent nemzete és királyi papsága legyen, s megszentelte, hogy segítse a világ megváltásában. Rájuk bízta el a Messiást, Jézust, a zsidót, aki Betlehemben született Szűz Máriától, Dávid fiaként, aki Isten Izraelnek adott ígéreteinek a beteljesítője, a világ és minden teremtmény megváltója. Mindezen egyszerű oknál fogva a keresztyéneknek a zsidókra úgy kell tekinteniük, mint akik tiszteletré méltó és áldott emberek. Az Újszövetség tanítását követve nagyon várjuk azt az időt, amikor a pogányok és a zsidók egymással teljesen kiengesztelődnek, és ismét egy nép lesznek, amely örökkévaló közösségben él a megfeszítetttel, a feltámadott Messiással az Új Jerusszálemben.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy a keresztyének üldözhetik a zsidókat, különösen is fájjaljuk azt, hogy a zsidóság lenne a „Krisztus-gyilkos nép”. Erre hivatkoztak keresztyének századokon át a zsidókkal szembeni gyűlöletük, bigottságuk és erőszakosságuk ürügyeként. Bármilyen eszmei, szóbeli, tettleges antiszemitizmust gonosznak és elítélendőnek kell tartania a keresztyéneknek. De attól is elzárkózunk, hogy az Ábrahámmal és a Mózeszel

kötött szövetségben Izrael elnyerte volna az örök üdvösséget, függetlenül a megfeszített Krisztustól, s azt a következtetést, hogy a Messiás Jézus evangéliumát nekik már nem kell hirdetniük.

VI.

„Most pedig törvény nélkül jelent meg az Istennek igazsága, amelyről tanúbizonyságot tesszenek a törvény és a próféták; Istennek igazsága pedig a Jézus Krisztusban való hit által mindazokhoz és mindazoknak, akik hisznek. Mert nincs különbség. Mert mindnyájan vétkeztek és szátkülködnek az Isten dicsősége nélkül, Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztusban való váltás által, kit az Isten eleve elrendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő véreben, hogy megmutassa az ő igazságát az

előbb elküvetett bűnöknek elnézése miatt” (Rm 3, 21-25)

„Mert kegyelemből tartattunk meg hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; Nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék”. (Ef 2,8-9)

Az evangélium az Atya Isten feltétel nélküli szeretetének, kegyelmének a meghirdetése, s ezt a Megfeszített Krisztus a Szentlélek által közvetíti számunkra. Az Atya úgy gondoskodik gyermekeiről, mint csecsemőről egy édesanya; úgy irányítja, erősíti, fegyelmezi őket, mint egy szigorú édesapa. Ez a szeretet minden embernek, nőnek és férfinak egyaránt szól, és az ige hirdetésében, valamint a szentségek kiszolgáltatásában szólít meg bennünket, az evangéliumnak ez az ajándéka a hit által lesz a miénk. Ezt a szeretetet nem lehet megszolgálni vagy megvásárolni: kegyelemből szabadon igazulunk meg, amit Jézus Krisztus áldozati halála és győzelmes feltámadása által

nyerünk el, nem a mi vallási, politikai, pszichológiai vagy morális cselekedeteink miatt.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy Isten férfi (kivéve a megtestesült Krisztust), hogy a férfiak magasabb rendű lények, mint az asszonyok, vagy azt, hogy Isten rendelte a családban, a társadalomban vagy az egyházban a férfiaknak a tekintélyelvű, szexista uralmát az asszonyok felett. Elutasítjuk, hogy az Atya elnyomó, a nők leigázója lenne, vagy azt, hogy az isteni atyaság lényegét akkor értjük meg, ha azt az emberi apaság pszichológiai projekciójaként fogjuk fel. Ezért elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy Jézus Krisztus Atyja a asszonyok számára hozzáférhetetlen, elfogadhatatlan.

VI.

„Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak az eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltsen. Mert bizony mondom nektek, míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, amíg minden be nem teljesedik.” (Mt 5,17-18)

„A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a fedésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészítet”. (2Tim 3,16-17)

Megvalljuk, hogy az Ó- és Újszövetségi Szentírás Isten igéje, s tartalmazza mindazt, ami az üdvösségünkhöz szükséges.

A Szentlélek, Isten igéjének végső szerzője aktív volt az emberi szerzők, szerkesztők működése, ill. a kanonizáció folyamata közben. A keresztyén egyház közösségének tradíciójában, a felelős bibliai kritika alkalmazásával a Szentlélek útmutatása és uralma alatt az írások teljes egészében megbízhatóak, mert azok Isten Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatásának tanúi, a hit dolgaiban döntő tekintélyek és normák. A Szentírásról keresztül az egyház minden nap újra hallja az ígét, amely megszabadít bennünket a divatos dolgok elnyomásából, s ez az isteni ige, megújít, inspirál, tanít, megítél és megment.

Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy a Szentírás egyszerű tanúságtételét részben vagy egészben helyettesíthetik képek, nézetek, filozófiák vagy a világi kultúra értékei. Elutasítjuk azt a hamis tanítást, hogy Jézusnak csak azok a feltámadás előtti szavai a mérvadóak, amelyeket a történelmi kritika elfogad és jóváhagy. Elutasítjuk, hogy az Ószövetséget nem a Jézus Krisztusban történt messiási beteljesedés fényében kell értelmezni, vagy azt, hogy az Ó- és Újszövetség hermeneutikai, tartalmi vagy formai szempontból független lenne egymástól.

■ Fordította: Ifj. dr. Fábiny Tibor

Égi, szent béke, jöjj!

Déri Balázs

Antonin DVOŘAK
(1841–1904)

Szélesen

É - gi, szent bé - ke, jöjj, Vár e dúlt vi - lág. Bontsd ki már szár - nya - dat, vá - runk rég te - rád!

Tűn - jön el föl - dünk - ről gyű - lö - let és harc, Bol - do - gan ra - gyog - jon min - den em - ber - arc!

Fé - lelem é - jé - ben é - gi fény sugar, Győztesen törj e - lő, bé - ke, jöjj el már! Bé - ke, jöjj el már!

AZ ÚR NYÁJÁBAN
(Néger ének; Várally Lenke fordítása)

*Hol az Úr nyája van,
biztonság van ott.
Nincs eső, nincs hideg,
ha ott bent csapok.
Ha a Nagy Pásztor szól
kürtök szengenek,
s nyájába engem hív,
felkelek, s megyek.
Látom már, várnak rám
Kik rég vannak ott.
Hallom hívó szavuk:
Jöjj, Isten hozott!
Jöjj, Isten hozott!*

*Hol az Úr nyája van,
biztonság van ott.
Távol a bánatom,
szelid fény ragyog.
Angyalok hangja szól,
mindig kék az ég.
Ottan megnyughatom,
ott a békesség.
Boldogság sátorát
akkor felvonom,
Ha olyanná leszek,
mint jó Pásztorom,
mint jó Pásztorom.*

*Félelem éjében égi fény sugar
Győztesen törj elő, Béke, jöjj el már!*

Dvořák „Újvilág”-szimfóniájának Largo tételéből való a fenti ének dallama. Mindkét szövegvariánsát énekelhetők.

Rejtvények

- Honnan ered az opera szó?
- Melyik lengyel nemzeti tánc ihlette Chopin 52 mű megírására?
- Milyen hangszer a tambura?
- Melyik amerikai város a dzsessz szülőhazája?
- Edison találmánya az a hangrögzítő készülék, amelynek hengerét előbb kézzel, később óraművel forgatták. Mi a készülék neve?

A helyes megfejtéseket beküldőknek jutalmat adunk.
(Evangélikus Missziói Központ, 1656 Budapest, Pf. 22.)

A rejtvényt összeállította: Mady Erzsébet és Szegfű Katalin

A rácsok között tizenegy hangszer bújik meg. Hat közülük dicsérő zsoltárokból szerepel. Vajon melyek ezek?

G	Y	A	R	E	T	I	C	S	M
A	S	Z	Á	D	R	A	O	B	O
N	É	H	T	A	O	T	N	A	L
O	M	Ó	K	N	I	L	I	T	A
G	O	D	K	Y	M	B	L	Á	B
R	A	C	E	Ü	O	G	O	A	M
O	F	I	C	D	R	A	D	K	I
K	R	É	Y	N	Á	T	N	I	C
I	Á	L	L	É	S	I	A	G	A
D	H	A	K	I	Z	U	M	É	T

Közös asztal

Roma-magyar konferencia
Sárszentlőrincen

Úrvacsora punyával (cigányok kenyeré)

Fotók: Szeverényi János

Mester (Vári Zsolt, festőművész) és tanítványai

„Olyan örömet kaptam Tőled Istenem.”

„Jézus szemembe néz! Mi az, mi benned él?”

Közös asztal

ERDÉLYI KÉPEK

Ezzel a képriporttal is szeretnénk kifejezni fájdalomukat a december 5-i szavazás miatt.

Fotók: Szeverényi János

Vajdahunyad

Reggeli fények

Békás-szoros

Ifjúsági konferencia Lupény mellett, a hegyekben

„Völgy vándorát a hegyek csókja várja.” (Wass Albert)

Szent Kristóf napja a Gyilkos-tónál

HÍREK A VILÁGEGYHÁZBÓL

Chile

November végén megjelent az első nagyobb tanulmány, ami a Pinochet-kormány idején történt kínzások után nyomoz. Megjelenését követően a hadsereg elismerte, hogy felelős a komoly mulasztásokért, de a helyi evangélikus egyház elnöke nincs megelégedve az eddigi igazságügyi intézkedésekkel. Gloria Rojas tiszteletes szerint az ilyen általános bocsánatkérések védik azokat a személyeket, akik ténylegesen elkövettek a különböző bűncselekményeket. Az egyház vezetői úgy vélik: „Bocsánatot nem lehet kérni nyilatkozatban. A bocsánatkérés nem szervezés vagy bejelentés kérdése. Az igazi bocsánatkérés akkor történik, amikor egy ember visszagondol azokra a cselekedetekre, amiket elkövetett”.

A tanulmány 28 000 áldozat vallomását közli, melyben minden korosztály és mindkét nem képviselve van. Még hétezer valomás vár vizsgálatra. Rojas adventi imádságában olyan békés társadalomért könyörgött, ahol az igazság győzhet.

Németország

Az Észak Elbiani Evangélikus Egyház volt az egyik szervezője annak a szimpóziumnak, amit november 27-én, a hamburgi egyetemen tartottak a kiskorú menekültek ügyéről. Fanny Dethloff tiszteletes, a menekültek referense elmondta, hogy a helyszín kiválasztása nem volt véletlen, hiszen Hamburgban határozzák meg azokat a szabályokat, melyek alapján a németek a menekült gyerekeket kezelik.

Tavaly 360 gyerek érkezett a városba, de csak negyvenen kaptak biztonságos szállást. Bár eredetileg 250 helyet szántak erre a célra, mára csak 25 maradt.

Dethloff nem fogadja el azt az állítást, miszerint csökken a menekült gyerekek száma. Inkább azokban a menekültekkel dolgozóknak bízunk, akik a „korosztály hamis emelkedéséről” mesélnek. Ha egy menekült már a 16. életévét elérte, nem jogosult különleges figyelemre, illetve ellátásra. Állítólag a hivatalos becslések szándékosan magasabb korosztályt tűznek ki, mert a kiskorú gyermekek nagyobb terhet jelentenek a rendszer számára.

Az ENSZ Menekültügyi Hivatalának német képviselője aggasztónak tartja a korosztályi vizsgálatot, mert közben megnézik a gyerek fogát, esetleges szakállát és a nemi szervét anélkül, hogy a gyerekeknek a saját nyelvükön elmagyaráznák az eljárást.

Forrás: Lutheran World Information decemberi száma

Közlő: Aaron Stevensa Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet munkatársa

AZ EVANGÉLIKUS MISSZIÓI KÖZPONT HÍREI

Fontosabb szolgálatok, események

JÚNIUS

Ökumenikus megemlékezés a Budapest – Belvárosi főplébánia templomban a trianoni békediktátum 85. évfordulóján
Mentőmisszió az Evangélikus Egyházban címmel előadás és evangélicizáció református konferencián Tâhiban

JÚLIUS

A szeretet mindent remél és eltűr címmel előadás a Budai és a Pesti egyházmegye konferenciáján Filiscsabán
Igehirdetés Budahegyvidéken
Protestáns lelkesek csendesnapjai Balatonszázszón
A piliscsabai Sátor felszentelése
Éves missziói konferencia Filiscsabán
A Missziói Központ új munkatársának, Hulej Enikőnek szentelése Csengődön
Házi bibliára Cinkotán
Megbeszélés Gáncs Péter püspökkel
„Közös asztal” roma-magyar konferencia Sárszentlőrincen
Látogatás a kolozsvári püspöki hivatalban
Szolgálatok erdélyi ifjúsági konferencián Lupény mellett

AUGUSZTUS

Szolálatok a Művészetek Völgyében, Kapolcson
Ifjúsági Vezetőképző konferencia Gyenesdiáson
Igehirdetés Nagytarcsán
Missziós nap Szentetornyán
„Öregedő fiatalok” konferenciája Nagyvelegen
Igehirdetés Fehé konferencián Piliscsabán
Kiút a felekezeti féltékenységből címmel előadás
Keresztény Orvosok konferenciáján, Gyulán

SZEPTEMBER

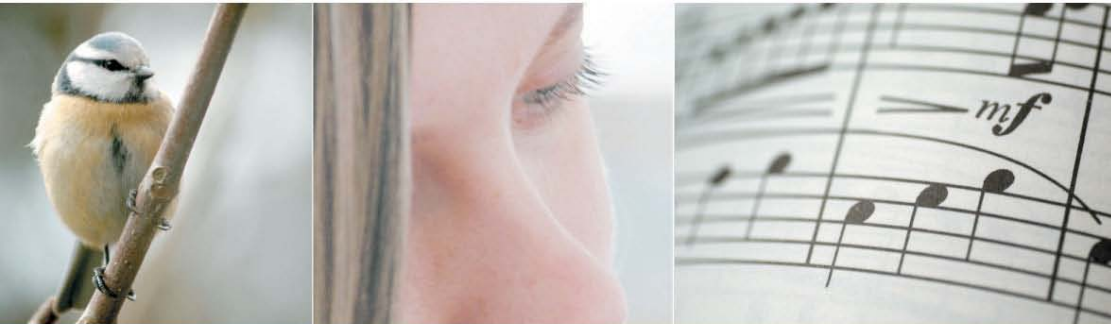
Szeptember 3. Missziós nap Lébényben
Igazság és kiengesztelődés címmel őszi sorozatot indít az EBBE
Igehirdetések az angliai darlingtoni metodista gyülekezetben

ELŐZETES

Október 1-2. Missziós napok Kíssomlyón
Október 6-án és november 3-án Úritársak missziós bibliáóra Bp. Üllői út 24.
Október 8. Országos Evangélicizáció Bp., Deák téren
Október 15. Missziós nap Ajkán
November 18–20. Evangélicizáció Rohodon
November 26. Kifulladás gyülekezet- (ek) – okok és kiutak EBBE csendesnap Budapesten
December 2-4. evangélicizációs, missziós hétvége Órimagyarósdon és Nádasdson
December 9-11. evangélicizációs, missziós hétvége Baján

*Könyörögtem érted,
hogy el ne fogyatkozzék
a hited.*

LUKÁCS 22,32

Luther Márton **Muzsika asszony**

ÖRÖM E FÖLDÖN NEMESEBB,
NEM IS TUDOM, MI MÁR LEHET,
MINT AMIT AZ ÉNEK SZEREZ,
AZ ÉKESSÉGES, ZENGZETES.

HOL TÁRSAS ÉNEK SZÓLAL, OTT
A ROSSZ KEDVNEK MÁR „JÓNAPOT!”,
VISZÁLY, IRIGYSÉG, GYŰLÖLET,
HARAG ÉS KÍN ONNÉT MEHET;
FUKARSÁG, GOND, S EGYÉB TEHER
S A BÁNAT RAJBAN REBBEN EL.
MINDENKI LELEKÉRE KÖTÖM,
HOGY NEM BŰN AZ ILYEN ÖRÖM,
SŐT ISTEN ÉPPEŒ KEDVELI,
MERT A VILÁG ÖRÖMEI
AZ ÖRDÖG MŰVÉT TÖRDÖSIK,
A BŐSZ ÖLDÖKLÉST ÖLDÖSIK.
DÁVID KIRÁLY A PÉLDA RÁ:
SAULT KORDÁZTA Ő SOKÁ
– JÁTSZVÁN A HÁRFÁN ÉDESEN –,
HOGY NE GYLKOLNA VÉTKESEN.

ÁD CSÖNDES SZÍVET, HAJLAMOT
ÉGI, IGAZ SZÓT HALLANOD.
ÉLIZEUS EZT TUDTA RÉG:
HÁRFÁK NYITÁK MEG SZELLEMÉT.

A LEGSZEBB ÉVSZAKOM, MIKOR
AHÁNY MADÁRKA, MIND DALOL,
ÉG ÉS FÖLD EZZEL VAN TELE,
SZÉP ÉNEK CSENDŰL SZÁZFELE.
FŐKÉNT A KEDVES CSALOGÁNY,
AZ VIDT CSAK FÖL IGAZÁN,
BÁJOS DALÁT HA ZENGETI,
NEM-SZŰNŐ HÁLA ILLETI.
DE MÉG INKÁBB A JÓ ŰRAT,
KI ALKOTÁ E MADARAT:
LEGYEN DALOSOK ELSEJE,
MUZSIKÁSOK MESTERE.
FOLYVÁST AZ ŰRNEK ZENG, SZÖKELL,
DIGSÉRNI SOSE FÁRAD EL.
AZ ÉN DALOM IS TISZTELET,
DIGS NÉKI S ŐRÖK KÖSZÖNET.

Fordította: Csorba Győző

HÍD – Evangélikus Magazin, az Evangélikus Missziói Központ kiadványa. Az Evangélikus Élet előfizetői részére a magazin ingyenes. Adományokat elfogadunk. Lapszámunk megjelenését a Sanansaattajat (Finnország), a Norea Radio Norway (Norvégia) és a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága támogatta.